

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

LS 2010/2011

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ZDOBNÍ A ÚPRAVY TĚLA

KRÁSA, KTERÁ (NEJEN) BOLÍ

DECORATING AND ADJUSTMENTS OF THE BODY

BEAUTY WHICH (NOT ONLY) PAINS

Autor: Petra Ondřichová, Bělohorská 539/182, Praha 6, 169 00, 3.roč.

Obor studia: Specializace v pedagogice, Výchova ke zdraví – Výtvarná výchova

Typ studia: Prezenční studium

Bakalářská práce dokončena: duben 2011

Vedoucí práce: PhDr. Jan Šmíd PhD.

Konzultantka: Mgr. Linda Arbanová PhD.

P r o h l a š u j i,

že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a jsou v ní uvedené veškeré prameny,
které jsem k jejímu psaní použila.

.....
datum

.....
podpis studenta

Poděkování

Chtěla bych velmi poděkovat panu PhDr. Janu Šmídovi, PhD., za věcné a podnětné připomínky, které formovaly mojí bakalářskou práci, a které mi velice pomohly při její realizaci. Toto poděkování směřuje i k Mgr. Lindě Arbanové, PhD. Chtěla bych jí poděkovat za její ochotu a vstřícnost.

Ondřichová, P.: Zdobení a úpravy těla – Krása, která (nejen) bolí/ Závěrečná práce bakalářského studia/ Praha 2011 – Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra výtvarné výchovy, 83 s.

(Příloha: CD s textem, obrazovým materiálem a dokumentací výtvarné práce)

ANOTACE

Bakalářská práce s názvem Zdobení a úpravy těla – Krása která nejen bolí, se zabývá rozličnými zdobícími prvky napříč světem a různých kultur. Přibližuje historii úpravy těla, objasnění důvodů a sociálních dopadů na jedince. Tímto tématem je inspirovaný i projekt pro děti druhého stupně ZŠ. Jsou zde uvedeny konkrétní činnosti, jak lze toto téma využít ve výuce, především ve výtvarné výchově.

Cílem této práce je poskytnout přehled možností úprav těla na různých kontinentech.

Klíčová slova: tělo, tetování, piercing, skarifikace, pomalování, deformace, zdobení, funkce, umístění, způsob aplikace, nástroje, motiv, výtvarná výchova

Ondřichová, P.: Decorating and adjustments of the body – Beauty which (not only) pains/
Final Work of Bachelor's degree study/Charles University in Prague, Faculty of Education,
Department of Art, 83 p.

(Attachment: CD with text, pictorial material and documentation art work)

ABSTRAKT

Bachelor thesis Decorating and adjustments of the body – Beauty which (not only) pains occupy by various decorating components across the world and different culture. It brings history adjustments of the body, clear up reason and social impingement on person. With this theme is inspiration project for childrens second-degree primary school. Here are written concrete activity how this topic use for education – art education.

The aim of this thesis is offer survey possibilities adjustments of the body on different continents.

Key words: body, tattoo, piercing, scarification, painted, deformation, decorating, function, location, application, tools, design, art education

OBSAH

Úvod	8
------------	---

1. TEORETICKÁ ČÁST

Důvody zdobení těla	10
Dekorativní funkce	10
Maskovací funkce	11
Magická funkce	11
Rituál	11
Léčebná funkce	12
Posmrtná funkce	13
Identifikace – stigmatizace	13
Individualizační funkce	14

Afrika	15
Severní Afrika	15
Střední Afrika	17
Jižní Afrika	17
Východní Afrika	18
Západní Afrika	19

Asie	20
Borneo	20
Barma (Myanmar)	22
Indie	23
Čína	24
Japonsko	24
Sibiř	25

Austrálie	26
-----------------	----

	Maršalovy ostrovy	27
	Nový Zéland	28
	Polynésie	30
	Tahiti.....	30
	Markézy	30
	Samoa a Tonga	31
	Severní Amerika	33
	Havaj.....	35
	Jižní a Střední Amerika	36
	Evropa	40
	Balkán.....	41

2. PEDAGOGICKÁ ČÁST

	Projekt	44
	I. Obličej linkou, tečkou, ornamentem	45
	II. Hrudník, břicho, záda.....	47
	III. Paže a ruce	49
	IV. Nohy	50
	Váleček	52
	Funkce tetování (úvodní motivace)	55
	Lístek nebo myš, podívej se blíž (funkce maskovací).....	56
	Skrývá se ve mně zvíře? (funkce magická)	58
	Pomoc až za hrob (funkce posmrtná)	60
	Stigmatizace.....	63

Šperky – ozdoby	65
Písmena.....	67
Mapa 1.část	69
Mapa 2.část	71

3. VÝTVARNÁ ČÁST

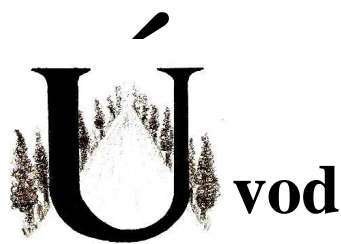

Otisk světla	74
Hledání funkcí	74
Šablony	75
Fotografování	77
Komentář fotografií	78

Závěr	82
--------------------	----

Slovník odborných pojmů	83
Použitá literatura	84
Použité internetové zdroje	85
Inspirující literatura	85
Obrazová příloha	86
Zdroje obrazové přílohy	97

Při vybírání zadání bakalářské práce, jsem si vybrala na katedře výtvarné výchovy Pedf UK téma „Krása, která (ne) jen bolí“ z mnoha důvodů. Tento fenomén zdobení a úprava těla má i v dnešní společnosti své místo. Zajímalo mě, jaké to má opodstatnění, kde mají úpravy těla své kořeny. Snažím se prozkoumat techniku tetování, piercingu, malba na těle, různé deformace a jiné způsoby úprav. Pokouším se zmapovat a přiblížit zdobení těla napříč světem různých kultur, které jsou pro mne, tak jako pro každého běžného Evropana atraktivní.

V této práci uvádím spojitost mezi různými etapami života, vyznáním, zkušenostmi či vykonáváním velkých činů, které byly neodmyslitelně spjaté s jejich životem a se zmiňovanou úpravou těla. Hledám důvody, způsob aplikace, společenský dopad či dopad na samotného jedince v případě podstoupení úpravy těla, ve společnosti, kde kladně nebo záporně přijímají různé druhy zdobících – stigmatizačních prvků.

Tato práce se zaměřuje na zdobení a úpravy těla různých kultur – skupin – kmenů (současných či zaniklých) a lehce se dotknu i doby nám bližší.

V pedagogické části se snažím zábavnou formou a netradičními prostředky oživit výtvarnou výchovu na základních školách. Dochází zde k propojování zdobení těla se zdánlivě odlišnými výrazovými prostředky, tématy, postupy, jako je například stínové divadlo, pečetní mezopotámské válečky, komix. Chci dětem přiblížit hravou formou s použitím prostředků, které se využívají v moderním umění jako je např.: fotografie, video nebo bodypainting, jiné kultury, jejich rozličné myšlení, způsob života, atd. prostřednictvím spojovacího prvku a to je úprava těla.

1. TEORETICKÁ ČÁST

Důvody zdobení těla

Důvodů pro aplikaci nejrůznějších prvků na naše tělo je hned několik. V první řadě každého z nás napadne snaha zkrášlit své tělo a upoutat pozornost druhého pohlaví. Dále zdobení – úprava těla může mít funkci rozlišovací (kmenů, pohlaví, věku ...), maskovací, magickou - ochrannou, léčebnou a posmrtnou, jelikož tetování, ale i piercing plnil svou funkci u některých kmenů především po smrti.

Funkce se navzájem prolínají, a proto nemůžeme říci o jakémkoli způsobu zdobení těla, že má funkci pouze jednu. Přesto v dnešní společnosti dominuje funkce estetizující. Můžeme nalézt i odlišení a zároveň spojitost s určitou společností (vytetované znaky bojových jednotek vojáků, příslušnost k motorkářskému gangu atd.)

Dekoratивní funkce

Lidé se od pradávna zdobili nejrůznějšími způsoby – splétání vlasů, zdobení ptáčím peřím, vyrábění ozdob z korálek, kostí, kůží ... Zdobení těla mělo dodávat krásu, přitažlivost, upoutat druhé pohlaví. Zdobení bylo výsadou jak žen, tak i mužů. U Maorských žen, které si tetovaly pouze bradu a ústa, měla tatuáž funkci zejména estetickou, ale u mužů měla především funkci maskovací.

V současné době se uplatňuje především dekorativní funkce. Aplikuje se tetování v mnoha stylech jako například: tribal (obr. 1 příloha), biomechanika (obr. 2 příloha), podobizny lidí, zvířat, iniciály, nápisy nebo zcela nový styl tetování, který u nás nabízí tatéra pod přezdívkou Musa (obr. 3 příloha). Dále je to piercing (uší, nosu, brady, intimních partií, zad - obr.4 příloha, úst – obr. 5 příloha, jazyka, břicha, krku - obr.6 příloha, prstu ...), filling -

vkládání kamínků do zubů (obr. 7 příloha). Do popředí se dostává skarifikace (obr. 8 příloha), branding (obr. 9 příloha) či aplikace implantátů pod kůži.

Maskovací funkce

Mistry v maskování byli Maoři. Ti si tetovali obličej, aby narušili kontury pravidelného obličeje a byli pro nepřitele hůře pozorovatelní a lépe splynuli s okolím. V dnešní době se můžeme s maskováním setkat zejména u vojáků, kteří ho potřebují pro své přežití. K maskování používají například vegetaci, speciální přehozy, barvy na obličej (nejvíce se používá černá a zelená barva). Vytvoří se zelený podklad, na něj se aplikují černé čáry šikmo přes obličej (obr. 10 příloha).

Magická funkce

Magické a nadpřirozené síly se mohou spojovat i s vírou a náboženstvím. Jako motiv se uplatňuje zpodobnění božstev, symbolů, nápisů, atd. Na těla se tyto ochranné prvky umisťovaly, aby odvrátily nebezpečí, ochránily válečníky v bitvě a přivolaly sílu nebo obratnost zpodobněného zvířete. V Barmě si zloději nechávají tetovat kočku, aby získali její mrštnost a tiché pohyby. Japonští hasiči si nechávají vytetovat vodní živočichy, aby je chránili před ohněm. (volná citace, Fiksa, 2005, str.10. A) K získání síly a lovecké zdatnosti jaguára používali indiáni Matsesové motiv jaguáří tlamy. (volná citace, Rychlík, 2005, str. 47 – 48).

Rituál

Tatuáž, skarifikace a také malba na tělo (Surmové, Masajové) byly důležitým prvkem při tzv.: iniciačních obřadech. Rituální praktiky pro přijetí do skupiny nebo nabývání dospělosti u mužů je spojeno s loveckými dovednostmi, u žen s první menstruací. Tyto

důležité životní mezníky jsou také doprovázeny různými úkony jako například: vyražením zubů, tetování, pomalování, skarifikace, pomazání krví. Tento proces má vyzkoušet sílu, zdraví a odolnost jedince. Jelikož při těchto praktikách je člen skupiny „zraňován“, do ran se dostávají různé infekce a parazité.

Na ostrově Samoa bylo tetování mladíků spjato s přechodem z dětství do dospělosti. V Austrálii byla iniciace spojena až s operačním zákrokem, což poté mužům dávalo možnost ovlivnit početí potomka. Havajci využívali asymetrických motivů, které nesly rituální význam a symetrické se používaly pro dekoraci.

Při samotném aktu tetování byl důležitý obřad, postup i použití správných vzorů.

Léčebná funkce

Tatuáž měla nemocem většinou předcházet. To, že tatuáž plnila funkci léčebnou může doložit i nejstarší nalezená mumie, Ötzi. Ötzi měl tetování v oblasti kloubů, které mělo zmírnit bolesti a osteoartritu. V oblasti Bornea mělo tetování prstu odvrátit některé choroby.

„Berberové používají vytetované křížky na spáncích a čele proti bolestem hlavy. Na další zdravotní nepříjemnosti si nechávají tetovat jiné jednoduché obrazce – obdélníky, čtverce apod.“(citace, Fiksa, 2005, str.13, A). Tetování jako léčebný prostředek aplikovali i na Aljašce. U kmene Odžibvejů bylo tetované čelo, líce a spánky proti bolesti hlavy a zubů.

Eskymáci věřili, že každá část těla má svou duši a nemoc pramení ze ztráty nějaké z duší. Duše měly své sídlo v kloubech, na krku, ramenech, loktech atd., a proto byla tetování umisťována na tato místa. (volná citace, Fiksa, 2005, str.14, A)

Místo postižené nemocí se označovalo kruhem, aby se nemoc nemohla šířit dále po těle. Kříž měl zase způsobit přerušování nemoci.

I skarifikaci některé kmeny přisuzovaly léčebné účinky. Měla zbavit migrény, pomoc při hadím uštknutí nebo epilepsii.

Mimo tatuáže a skarifikace se k léčbě chorob používalo i vypalování kůže. Tibetané léčí revmatická a artritická onemocnění rozžhavenými želízky, která se přikládají na postižené místo.

Posmrtná funkce

Tetování mělo po smrti svůj důležitý význam u kmene Kayanů. Mělo se změnit v pochodeň a poskytnout světlo při cestě do světa duchů. „*Ten, kdo tetování nemá je odsouzen k věčnému bloudění v říši stínů.*“ (Fiksa, 2005, str.12, A) Ženy z kmene Long Glat věřily, že díky tetování překonají po smrti řeku Telang Julian, kde posbírají na dně řeky perly. „*V Nepálu, kde je nutné mít toto „zranění“ během pozemského života, neboť je velice výhodné pro pozdější posmrtné bytí. Říká se, že když zemře ten, kdo je tetován, může své tetování prodat v ráji.*“ (Rychlík, 2005, str.48) Tetování po smrti mělo sloužit i jako značka, aby je příbuzní ve světě duchů našli.

Identifikace - stigmatizace

Různé znaky, ornamenty a symboly byly rozlišovacím prostředkem, které měly informovat o kmenové příslušnosti, jaké má jedinec postavení ve skupině, kolik měla žena dětí, kolik muž ulovil zvířat – usmrtil nepřátel, jaký je věk, významný čin, jaké má náboženské vyznání, rodinný stav a podobně.

U rozlišení postavení zpravidla platilo, že čím je tetování složitější a rozsáhlejší, tím byl nositel hierarchicky výše (př.: kmen Timbirá). Identifikaci a zdůraznění příslušnosti k určité skupině můžeme vidět u elitních vojenských jednotek, japonské mafie (Jakuza), motorkářských gangů, členů skinheads atd.

Identifikaci můžeme chápat i negativně jako cejch – stigma, které si jedinec nese a je zařazen do určité skupiny. Trestanci a otroci se označovali písmeny, aby bylo na první pohled patrné čeho se dopustil. Takovéto označování praktikovali v Mezopotámii, antickém Řecku a Římě, v 17.století ve Francii (znak lilie).

Na britských ostrovech bylo cejchování praktikováno až do roku 1829, kdy bylo zakázáno. Provinilci byli označeni písmeny: „*V = Vagabond (tulák), S = Slave (otrok/sluha), F = Fraymaker (rváč)*.“ (Rychlík, 2005, str.52).

Tetování sloužilo i v druhé světové válce, kdy se obětem v koncentračních táborech tetovala identifikační čísla na předloktí. (obr. 11 příloha)

To co v jiných kulturách bylo chápáno jako negativní a stigmatizující, u jiných skupin to byla výsada vyšších vrstev (např. Maorové). U nich platilo, že kvalita tetování byla znakem urozenosti, prestiže, společenského postavení, ale otrokům nebyla tato výsada povolena.

Individualizační funkce

Tetování či jiné zdobení těla, jsou součástí nás a neodmyslitelně patří k naší osobnosti. Je to projev individuality, výjimečnosti, odlišnosti od ostatních. Vzory tetování, jako projev jedince, se váží k našim koníčkům, blízkým osobám, skupinám, znamením zvěrokruhu ... Prostředků pro vyjádření naší osobnosti – individuality je v současné době opravdu mnoho. K vyjádření používáme širokou škálu prostředků: tetování, piercing (zejména u žen náušnice v ušním lalůčku), branding, skarifikace, filling (praktikováno již u Mayů), make-up, různé účesy a styly oblékání.

Afrika

Severní Afrika

V severní Africe (konkrétně Tunisko, Maroko, Alžírsko) je velice rozšířeno zdobení henou (obr. 12). Hena má černo-žlutou až žluto-hnědou barvu. Barvivo se vyrábí z natě henovníku bezbranného. Zdobení henou je především určeno ženám, ale při výjimečných příležitostech, jako je například sňatek, si tuarežští muži zdobí ruce a nohy, což je má po svatbě chránit. Umění nanášet správně henu a vypracovat krásné vzory se dědí z matky na dceru. U žen má hena důležitou funkci právě při svatbě. *„Berberské matky svým dcerám malují henou nohy (obr.13). Tento proces má přísná pravidla. Nejdříve matka nevěstě masíruje a líbá nohy a teprve poté začne s malbou. Pak jsou nohy nevěsty na několik hodin zabaleny, aby byl vzor dokonalý a neporušený.“* (Jiroušková, 2007, str.122) Tato forma zdobení má podobné funkce jako samotné tetování (estetickou, ochrana před zlými silami, před uhranutím ...). Dalšími důležitými momenty a důvody pro pomalování rukou a nohou je těhotenství a období po porodu. Při zdobení se uplatňují zejména geometrické a rostlinné motivy. Tetování se umísťuje i na obličej a další části těla, záleží na tom, zda tetovaný je muž či žena.

Ženy si mohou nechat tetovat obličej (konkrétně bradu, tváře, čelo), krk, ruce a nohy. Muži nos, ruce a horní část zad. (volná citace, Jiroušková, 2007, str.124)

obr. 12
Žena ukazuje na
dlaních rostlinné
ornamenty
vytvořené hennou

obr.13
Bez pomalování
nohou se neobejde
žádná svatba

Tuarežka
s pomalovaným
obličejem

Berberové věří v to, že démoni vyhledávají tělesné otvory, zejména ústa a nos, aby vnikli do člověka, a proto je nutné tato místa chránit (volná citace, Gadalla, Ibrahim, 2002, str. 8) (obr. 14). Jednoduché obrazce si lidé tetují sami, ty složitější provádí tetovači (může to být muž či žena). Berberské ženy věří i v to, že tetování je může ochránit před neplodností a uhranutím. (volná citace, Jiroušková, 2007, str.125.)

obr. 14
Vytetované
jednoduché obrazce
mají zajistit bezpečí

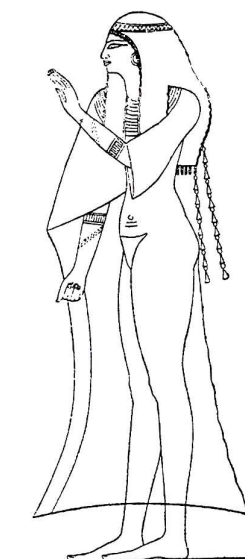
Súdánští Nuerové mají jiné praktiky zkrášlování. Aby zdůraznili rozdíl mezi člověkem a zvířetem, vytrhávají dětem dolní řezáky. Jsou také známí plastickým tetováním, stejně jako Dinkové a Šilúkové. V Chartúmu tetují malým dětem na tváře kmenové znamení. Do ran vtírají směs ledku, popele a bylin. Poté zůstanou široké jizvy, které jsou typické pro súdánské černochoy. U Dinků se dívkám dělaly drobné tečky nad pupkem, které vystupovaly. Bojovníkům se vytvářely rovnoběžné řezy na čele, které připomínaly vrásky (volná citace, Rychlík, 2005, str.191)

obr. 15

Nejrozšířenější úprava těla, nevyjímaje dnešní dobu, propichování ušního lalůčku, je datováno dobou 3000 let př.n.l., což dokládají nálezy hrobek na hřbitově v Uru.

Na posmrtné masce faraóna Tutanchámona vidíme piercing uší (obr. 15 i příloha). Staří Egyptané si osvojili i zdobení tetováním. Většina nálezů s dokladem tetování je na ženských tělech, ale to neznamená že se muži netetovali. Ženy jako tanečnice, milenky, kněžky, prostitutky byly označovány bůžkem Besem nebo tečkami, linkami či jizvením (obr.16). Nalezená ženská mumie s jizvením

obr. 16
Amonova kněžka
(tatuáž na předloktí
a na břiše)

břicha je z doby přibližně 2000 let př.n.l. . Pigment byl pod kůži vpraven bronzovými jehličkami (obr.17). Tetování bylo používané pro svůj terapeutický účinek a jako amulet zejména v době těhotenství. Za vlády faraona Ramesse III. se vypálením vládcova jména označovali otroci.

obr. 17
Sada bronzových
jehliček, které
sloužily k tetování

Střední Afrika

Pygmejové Bambuti používají pro odlišení lidského těla od zvířecího více prostředků. Využívají tetování, malování (obr. 18), jizvení, úpravy chrupu. Rádi krášlí svůj chrup špičatěním předních zubů (obr. 19) nebo jejich vyrážení. Tetování není tak často praktikováno. Častěji využívají malování obličejů. Ženy si na tvářích vytváří geometrické obrazce. Můžeme se také setkat se zcela začerněnou tváří a to v případě, že jí zemřel manžel.

obr. 18

obr. 19
Ukázka špičatění
předních zubů

Jižní Afrika

Lidé kmene Himba (obr. 20) si potírají svá těla směsí kravského tuku a rudé hlíny. Vlasy si splétají do různých copánků, a také je potírají touto směsí. Při dosažení dospělosti podstupují rituál při němž se vyrážejí čtyři zuby. Každá žena nosí na zápěstí a kolem kotníků náramky.

Sánové (Křováci) původní obyvatelé pouště Kalahari, zdobí svá těla malováním při slavnostních příležitostech. Na svá těla nanáší barvu černou, žlutou a bílou. Některé ženy mají kolem pupku tetování.

obr. 20
Žena kmene Himba,
u které vidíme
červené zbarvení
hlínou, spletené
vlasy a náramky

Východní Afrika

V této části Afriky můžeme nalézt jiné, pro nás atraktivnější způsoby zdobení. Zajímavé je zdobení Surmských žen, které nosí v dolním rtu talířky (obr.21). Ret se dívkám proděraví dřevěným kolíkem v období první menstruace. Kolík se ve rtu ponechá, aby vznikl otvor pro talířek. Vkládáním větších a větších talířků se otvor ve rtu zvětšuje (obr. 22 příloha). Vytaháný ret si potírají směsí tuku a popela (obr. 23 příloha). Pro lepší držení talíře ve rtu je třeba vyrazit dva spodní řezáky.

Talířky jsou vyrobeny ze dřeva, ale častěji z terakoty. Ženy s talířkem v ústech mají pro nadcházejícího muže velkou cenu a zároveň tím dokazuje svoji statečnost. Surmky si zdobí paže, nosí spoustu kovových náramků, což způsobuje deformace paží.

Surmové se při oslavách a rituálech pomalovávají (obr.24, obr.25,26,27,28 příloha). Celá jejich pomalovaná těla vypráví o událostech a příbězích z minulosti. K nanášení barev používají své prsty. Barvy získávají z rostlin, popele, z hlíny koryta řeky.

Dalším způsobem zdobení, které je hojně rozšířeno po celé Africe je skarifikace. Vzniklé rány nechávají pár dní otevřené, poté se přikládají rostliny, které nezahojí rány úplně.

U kmene Elgeyo mohl získat skarifikaci jen ten muž, který v boji zabil protivníka. Získal osm paralelních kruhů na pravém předloktí, které se skládaly z malých paralelních zářezů. (volná citace, Fiksa, 2009, str.15)

obr. 21
Surmská žena
ozdobena svatebním
talířem

obr. 24

Skarifikací zdobené
ňadra a břicho

18

Západní Afrika

V oblasti Nigérie žijí Jorubové, jsou to specialisti ve vytváření jizev. „Jizvy mohou být vytažené ven, pootevřené, vroubkované, přímé nebo točité.“ (Rychlík, 2005, str.196) K vytvoření takových jizev používali háčky. Kůži háčkem vytáhli a poté nožem nařízli. Někdy se do otevřených ran vkládaly palmové listy, aby se rána zcela nezahojila. Vytvářeli i jizvy tečkované. Ženy si takto zdobily obličej, krk, hrud', břicho, záda, paže, lýtky a stehna. (volná citace, Rychlík, 2005, str. 196) Jizvy měly pomoc od migrény nebo se aplikovaly proti hadímu uštknutí. V Togu skarifikací „léčí“ epilepsii. Prováděly se zářezy na čele, které byly různé šířky a délky, podle toho jak byly epileptické záchvaty velké.

Tetování se vyskytovalo i u novorozenců. Tetovala se miminka, která po narození zemřela, abiku = „ti, kteří se narodili, aby zemřeli“. Na rameni se vytetovaly tři čáry, které měly dětem usnadnit další život po znovuzrození. (citace, volná citace, Fiksa, 2009, str. 1)

Tetování měli ve velké oblibě Mosijové, Bamilékové, Makondové. Domorodé kmeny západní Afriky zachytil i na svých obrazech malíř Zbyněk Štolovský. Portrétoval Tuaregy, Fulby, Samby, kmen Beri – beri. Obrazy týkající se těchto kmenů a pobytu v Africe jsou obsaženy v knize „Malířovy toulky západní Afrikou“.

U kmene Bétamarribé se objevuje zvláštní jizvení v celém obličejí, který tvoří jemný vzorek a zdobí jak muže, tak ženy (obr.29). U dívek tohoto kmene se skarifikace dále prováděla v oblasti pupku, ledvin a na hýždích.

Ukázka výrazné africké skarifikace

Portrét Fulbské ženy od Zbyňka Štolovského

obr. 29
Velice jemná skarifikace, která není příliš patrná

Borneo

Dajakové obývají třetí největší ostrov světa, Borneo. Svá těla pokrývali modrým tetováním, které bylo rozlišeno na mužské a ženské. Muži si mohli nechat tetovat celé tělo. Jen některé vzory byly určeny k určitým partiím. Ruce u muže měly vypovídat o tom, jak je muž úspěšný a statečný v boji. U kmene Ifugao (Filipíny) muži pro své bojové úspěchy vyhradili místo na krku.

Dajakové, přezdívaní lovci lebek, jsou známí uřezáváním hlav svých nepřátel, a proto tetování mělo s počtem uříznutých hlav přímou spojitost. Od toho se totiž odvíjel rozsah tetování pokrytých paží. U jiných kmenů je za uříznuté hlavy určeno jiné místo k tatuáži a to na stehně.

Tetování mělo i jiné funkce než zviditelnit bojovné úspěchy. Mělo muže od sebe odlišit (při kmenových bojích), zvětšit sílu bojovníka, mělo pomoc při maskování a zastrahování protivníka, vypovídalo o společenském postavení. Vyšší vrstvy kmene využívaly „cennější“ ornamenty než nižší vrstvy (otroci a chudí). Každý kmen měl své ornamenty, které znalo okolí.

Ženy svým tetováním ukazovaly svou vyspělost, atraktivitu, domácí dovednosti a mělo je ochránit před zlými duchy. Tetovat se začínalo kolem 11 roku a mělo být dokončeno před tím, než byla žena

Potetovaný Dajak

Na obrázku vidíme, že s prověšením ušního boltce se začíná již v dětství

Tetovací nástroje

těhotná.

U kmene Ukit měly ženy také tetované prsty na důkaz toho, že jsou schopné vykonávat domácí práce. U žen se podle tetování dalo poznat její sociální postavení, zda je v náklonnosti náčelníka, svobodná nebo otrokyně.

Od dětství se Dajakové zdobí těžkými náušnicemi. Do ušního boltce se přidává větší počet náušnic, což způsobí jeho prověšení (obr. 30 příloha).

Dajakové používali k tetování dřevěné vzorníky. Požadovaný motiv se otiskl na tělo, a potom se za pomoci jehly a kladívka vyťukával vzor. Pigment se skládal ze sazí, vody a cukrového sirupu. Tetování se ošetřovalo rozdrobenou rýží.

Časté motivy k tetování jsou kruhové, růžicovité ornamenty, které se umísťovaly na ramena nebo na zápěstí. Tradiční vzor praktikovaný na Borneu byl tzv.: ukit, umísťoval se na nohách a lýtkách mužů.

Zajímavé tetování, které se používá dodnes se nazývá „ASO“. Toto slovo označuje motiv křížence draka a psa, který měl ochránit před zlými duchy. (volná citace, Fiksa, 2009, str 6.) Další tetované ornamenty měly mít magickou moc, zajišťovat nezranitelnost a ochránit před zlými silami džungle. S tetováním bylo spojeno i tabu (vysvětlení pojmu *tabu* v kapitole Nový Zéland)

Tatuáž měla za života důležitou funkci, ale i po smrti byla nepostradatelná. Měla osvětlovat cestu při přechodu Řeky Mrtvých. (volná citace, Rychlík, 2005, str.138 - 139)

Ukázka dřevěných dajackých vzorníků

Klasický tetovací vzor, dajacká růžice

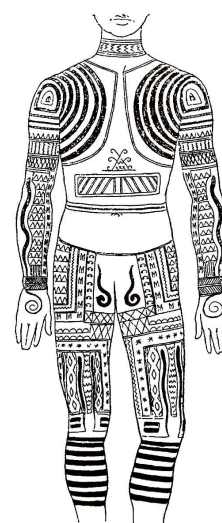
Tradiční vzor ukit

Lidé kmene Kenyah často používají pro svá tetování motiv exotického ovoce zvaný „durian“. U kmene Kayan byl častým motivem pes, který se umisťoval na stehna nebo předloktí. Tetování mělo přesně určeno své místo, tvar a odlišovalo pohlaví.

Dajakové se zdobili mosaznými šperky, lasturami, tak jako lidé kmene Saravak, Kayan či Kelabit.

Malajsie, Indonésie a Filipíny vykazují v tetování hodně podobností s Borneem. Na ostrově Mentawai je kromě tetování v oblibě pomalování obličeje.

Obyvatelé ostrova Luzon byli tetováni tak hustě, že z dálky to vypadalo, že jsou oblečeni do šatů. Kaošané z ostrova Taiwan, tetují novomanželům na důkaz lásky stejné symboly. (volná citace, Rychlík, 2005, str. 142)

Tetování na Ostrově Luzon

Barma (Myanmar)

V Barmě si Padaungské ženy protahují krk za pomoci mosazných kruhů („žirafí krky“). Dlouhé krky jsou symbolem krásy. Určují postavení ve společnosti, ale zároveň tyto kruhy chrání před napadením dravými zvířaty nebo jedovatými hady. Takto ozdobené ženy můžeme znát z asijských i afrických kultur (př.: Ndebelské ženy).

V oblibě jsou v Barmě tetování s motivy ptáků, ryb, hadů, tygrů, které měly nositeli (většinou muži) přinést sílu, statečnost a vlastnosti zvířat. (volná citace, Rychlík, 2005, str. 144)

Tradiční způsob zdobení těla v oblasti Myanmar je aplikace

Padaungské ženy jsou nuceny nosit mosazné kroužky celý život, jinak by se krk pod vahou hlavy zlomil

Tradiční „make-up“ thanakha

speciální směsi, která se vyrábí ze stromu thanakha. Má chránit kůži před sluncem a má pozitivní účinky na kůži. Uplatňuje se i obličejová tatuáž žen a mužů .

Obličejová tatuáž
(Myanmar)

Indie

Ve východní části Indie v oblasti kolem řeky Brahmaputry si Nágové propichují uši a nosní přepážku. Tetovaná lýtka žen vzbuzují dojem podkolenek nebo omotaných šňůrek.

Todové tetují jen své ženy. Tetování tvoří kroužky a tečky, které jsou spojeny v linky, umísťuje se na hrudník, ramena a horní části paží. (volná citace, Rychlík, 2005, str. 147)

Stejně jako v severní části Afriky i tady je zdobení henou doma. Zdobení se opět spojuje s významnými mezníky v životě. Nejběžnějším důvodem pro pomalování zejména rukou, paží a chodidel je svatba. V ornamentech, motivech zvířat, rozmanitých lístků a rostlin se mohou skrývat i manželovi iniciály, které má manžel o svatební noci hledat. Hena má v Indii načervenalou barvu, která má přislíbit štěstí, ale pokud odstín barvy není dostatečně červený, může značit i špatné znamení.

Hena může mít i praktický důvod aplikace. Někdy totiž můžeme spatřit nabarvená celá chodidla a dlaně. Tyto části těla jsou totiž velice namáhány a hena má chladiivé i ošetřující účinky (změknutí kůže). Hena se také používá pro obarvení vlasů. (volná citace, Gadalla, Ibrahim, 2002, str. 11 - 14)

Indické vzory pro
malování henou

Čína

Z Číny jsou známé „zlaté lilie“ (obr.31), což jsou malinké nožičky čínských žen. S touto metodou se začíná již v dětství, kdy se ohýbají prsty pod chodilo. Poté se nohy obvazovaly pevnými obinadly. Tato deformace nohou se považovala za znak krásy a pro dívky, které se chtěly dobře provdat, byl tento zvyk nezbytný. Nohy měly mít v dospělosti půlměsíkový tvar a měly být asi 10 cm dlouhé. Na takto upravená chodila si ženy šily speciální malé botičky (obr. 32 příloha). Počátkem 20. století byl tento zvyk zakázán.

obr. 31
Na obrázku vidíme zdeformovanou nohu a v pozadí miniaturní botičku

Japonsko

V Japonsku, stejně jako v Číně se tetování používalo pro označení trestanců, prostitutek, žebráků. Tetování bylo umísťováno na předloktí nebo na čele. Až později se tetování chápalo jako móda.

Horimono je tetování, které vychází z japonských dějin, náboženství, legend a pokrývalo velké části těla. Typické barvy pro styl tohoto tetování je žlutá, červená, černá a modrozelená. Tatér pracuje i s barevností kůže, nechává některé části čisté. Jako nástroj se užívaly ocelové jehly s držátkem. (volná citace, Rychlík, 2005, str.154 - 155) Oblíbeným motivem v tradičním tetování je třešňový květ.

Japonské horimono

Aínské ženy zaujmou na první pohled svými vytetovanými kníry. Tato procedura začíná již v dětství. Děvčátkům se kolem dvou až pěti let začíná tetovat ret. Dokončený knír znamená, že je dívka pohlavně dospělá. Tetování bylo výsadou žen.

Aínská žena
s vytetovaným knírem

Hlavní složkou tetovací směsi byly saze, které měly mít

magickou sílu od božstva ohně. Ženy se tím chránily před každodenním nebezpečím a saze jim měly zaručit i věčné mládí. (volná citace, Fiksa, 2005, str.10, A),

Sibiř

Inuité měli specifický styl v aplikaci tetování. Kůží protahují jehlu (kostěná, později kovová) s obarvenou nití (ze šlach). Tetování prováděly výhradně ženy, jelikož měly zkušenosti se šitím oděvů a bot. Tetovala se obě pohlaví.

Ženy dostávají své první tetování po první menstruaci. Tetovaly si obličej v závislosti na svém věku, muži na loveckých úspěších. Na obličejích žen se objevovaly různé druhy čar, na ostatních částech těla jako jsou stehna, paže a předloktí i ornamentáž.

Tetováním se snažili předcházet různým onemocněním nebo samotné onemocnění už léčit. Praktikovalo se i pohřební tetování, se kterým se můžeme setkat u Nágů, které zajišťovalo ochranu mrtvého.

Sibiřští indiáni Chantové a Mansové používali pro zhotovení motivů vypichování. Tetovala se obě pohlaví na místech jako jsou ruce , tváře, záda a spodní část nohou.

Inuistká žena má potetované čelo, tváře a bradu (zvětšené foto v příloze obr. 33)

Vzory inuitského tetování

Austrálie

V Austrálii, tak jako na jiných kontinentech se využívalo ke zdobení těla více způsobů. Svou krásu zdůrazňovali pomalováním, tetováním (spíše na pobřeží) a jizvením (vnitrozemí).

Tetování a jizvení je zde spojeno s rituály přivolání deště, pohřby, prosby o dostatek klokanů, přijímání chlapců mezi dospělé muže. (volná citace, Rychlík, 2005, str. 116) Jelikož australské kmeny žily totemismem, odrážel se tento způsob života i v tvorbě jizvení.

„Během iniciačních obřadů kmene Yerkla utrží mladý muž určitý počet šrámů, po nichž mu zůstanou jizvy – jejich počet i tvar se liší podle jednotlivých totemů.“ (Rychlík, 2005, str.118).

Jizvy se vytvářely lasturou, kamennými noži, odštěpky pazourku a žhavou tyčí, kterou se tvořily tečkovité cejchy (volná citace, Rychlík, 2005, str.118 - 119) Jizvení se aplikovalo na záda, ramena i hrud' (obr. 34 příloha). Jizvovali se muži (ve větší míře) i ženy, avšak jizvy uskutečňoval vždy pouze muž.

Zjizvená ženská záda, byla muži velice obdivovaná. Mladí chlapci si v období dospívání nechávají naříznout kůži kolem hrudníku, do rány poté vtírají prach. S přibývajícím věkem a hrdinských činů těchto jizev přibývá. (volná citace, Rychlík, 2005, str.116)

Při úmrtí někoho z kmene si jeho potomci, jako výraz smutku

Portrét Australana se skarifikací hrudníku

Malování je spojeno s náboženskými obřady. Používají se tradiční vzory

Zdobí se malbami i v běžném dni, což slouží k obveselení

způsobují rány do nich si vtírají bílou barvu. Nejčastěji se umisťují na stehnech.

Kmeny si také svá těla pomalovávaly, a to hlinkovými barvami – bílou a odstín okru. V malbě se využívaly symboly totemu.

Marshalovy ostrovy

Tetování bylo určeno vyšší třídě. Nejvyšší náčelníci měli tu výsadu tetovat si i obličej. Tatuáž byla vyhrazena zejména mužům, kteří měli zdobící prvky na krku, hrudi, pažích, trupu a nohou (obr. 35, 36 příloha) . Vzory tvořily různě propojené linie. Význam kouzelného náhrdelníku mají linky a znaky kolem krku, kde od spodní čelisti přechází vzhůru pod uši. (volná citace, Fiksa, 2009, str. 28).

Mělo zde své místo také zvětšování ušních lalůčků, které zůstávaly buď volné nebo se do nich vkládaly velké kruhové náušnice (obr. 37).

obr. 37

Nový Zéland

Obyvatelé tohoto ostrova, Maorové jsou známí svým tetováním, které aplikovali především na obličej. Muži si tetovali stehna (někdy až ke kolenům), celý obličej a u některých kmenů je známo tetování hýždí. Na líce umísťovali spirály, toto tetování se nazývá „MOKO“ (obr. 38). Každý úsek obličejového tetování měl svůj význam. *„Vrchol čela znamenal hodnost, levá a pravá strana nad obočím pozici, levé a pravé znaky pod očima vyjadřovaly genealogii, obě lícní strany k uším značily manželství, prostor mezi nosem, obočím i ústy individualizoval a nahrazoval podpis, místo pod ušima sloužilo k vyjádření zaměstnání, oblast brady pak moc a sílu a části vedoucího ke krku naznačovaly sociální postavení při narození.“* (Rychlík, 2005, str.107). Složitě provedení tetováže označovalo místo ve společenské hierarchii. Tetování mělo také budit v protivníkovi strach.

Ženám byla k tetování určena ústa a brada. Při procesu tetování se dělaly různé rituály, zpívaly se tradiční písně a byl spjat s tabu. Ten, kdo byl tabu bydlel odděleně ve speciálním příbytku určeném pro tyto osoby. Tabu provázely zákazy a jejich porušení bylo trestáno nadpřirozenou silou, což bylo například spojeno s alimentárním tabu, kdy se nesměla jíst hustá strava a potetovaný jedinec byl krmen (obr. 39 příloha). Prsty se nesměly dotýkat potravy

obr. 38

Potetované rty a brada byly výsadou manželů či dcer náčelníků nebo vysoce postavených členů kmene

Obraz Maorky Any Rupene s dítětem byl v roce 1904 oceněn zlatou medailí

ani úst, jinak by břicho bylo zaplaveno démony.

K vytvoření tetování používali kostěná a posléze kovová dláta, do kterých se klepalo paličkou. Barva se vyrobila z popele a rostlinných šťáv.

Maoři se zdobili i šperky z přírodních surovin. Vyráběli si pláštíky z peří ptáka kiwi, nosili nefritové přívěsky, náušnice z kamene, žraločích i lidských zubů. Také zde, tak jako v Austrálii se můžeme setkat s obdobným vyjádřením smutku ze ztráty příbuzného. Maoři si nařezávali kůži a někdy si do ran vtírali uhlí.

Život a půvab Maorů uchvátil i českého malíře Bohumíra Lindauera. Na svých plátnech zachytil život Maorů, jejich styl oblékání, účesy, ozdoby, ale také především přiblížil krásu maorských vzorů tetování (obr. 40 příloha)

Portréty Maorů
Bohumíra Lindauera
jsou skvělou
dokumentací
tetovacích vzorů a
života Maorů

Polynésie

Tahiti

Tahiti je domovem samotného slova tetování. Mořeplavec James Cook popisoval do svého deníku zdobení Tahit'anů a použil termíny jako tatu, tattow a tataw. Další známou osobností, která navštívila Tahiti byl Charles Darwin, který popisuje tetování jako půvabné ozdoby, které ladně kopírují linii těla. Třetí osobnost, která je důležitá pro výtvarné umění, je Paul Gauguin, který přicestoval na Tahiti roku 1891. Nechal se uchvátit krásou tohoto místa a lidmi.

Ženy si tetovaly hýždě, prsty a „boty“, které přesahovaly kotník. Tetování je určeno také mužům, kteří měli podobná místa i motivy (kruhy, oblouky, tečky) jako ženy. Za znak urozenosti se pokládaly dlouhé nehty, které značily, že dotyčný nemusí pracovat a také světlá pleť.

Markézy

Markézané byli vynikající řezbáři. Jejich cit pro zdobení zbraní a různých nástrojů přešel až ke zdobení těla. Obdobný přechod od zdobení předmětů k lidskému tělu spojujeme s Novozéland'any či s kmenem Haida. Tetování bylo spojeno s tabu, které se neaplikovalo na ženy. Tetovaný byl umístěn do oddělených domů. Muži byli tetováni po celém těle včetně obličeje (obr. 41). Ženské tetování bylo

Detail markézkého tetování

obr. 41

omezeno na ruce, paže, nohy, uši a rty (obr. 42). Tetovací směs se aplikovala pod kůži speciálním hřebínkem s jehličkami, na které se poklepávalo hůlkou.

Obyvatelé Markéz vyráběli šperky - náušnice, náramky, kroužky na nohy, které zhotovovali z vorvaních zubů, čelenky z želvoviny nebo suknice, které byly doplňovány lidskými vlasy. (volná citace, Rychlík, 2005, str. 86 – 91)

Samoa a Tonga

Tetování mělo přísná pravidla a spojovalo se s ním tabu. Proces tetování byl rozložen do několika fází. První fáze zahrnovala tetování spodní části zad, druhá rozkrok a podbřišek, třetí stehna, čtvrtá dokončení nohou a třísel, poslední podbřišek a pupek. (volná citace, Rychlík, 2005, str. 100)

Tradiční mužské tetování se rozprostírá od oblasti beder (obr. 43) až po kolena (obr. 44 příloha). Celý tento prostor byl vyplněn ornamenty, spirálami, liniemi, trojúhelníky, tečkami atd. Tetování se aplikovalo též na genitálie. Tatuáž nohou byla určena i ženám, ale zpracování bylo rozdílné (obr. 45 příloha).

„Trochu jinak tomu bylo na Tonga: Za dávných dob se tetovali všichni muži mimo nejvyšších hodnostářů. Vytetované obrazce pokrývaly celou spodní část těla. Ženské tetování se omezovalo na vnitřní stranu rukou a na nohy.“ (Rychlík, 2005, str.100)

Pro tetování se používaly speciální nástroje „hrabičky“, dále také jehličkový hřebínek na drobnější práce. Do nástrojů se klepalo

obr. 42
Ženské tetování
vzbuzuje dojem
oblečených punčoch
a rukavic – návrků
na pažích

obr. 43

Ženská tatuáž nohou
(Samoa)

Tetovací hrabičky
ze Samoy

paličkou. Směs pigmentu byla tvořena cukrovou šťávou a popelem ze spálených ořechů.

eверní Amerika

Kmeny Severní Ameriky preferovaly především pomalování a barvení těl. Lidé z prérií se krášlili málo. Můžeme se zde setkat ojediněle se skarifikací například u kmene Yuki a Wailaki, kde jizvení doprovázelo dívku v pubertě. Do popředí prorazila malba a piercing.

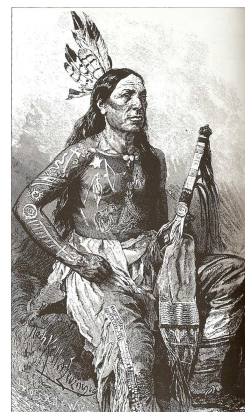
Upsarokové si svá těla malovali, ale používali i tetování. Zdobili si zejména hrudník. Ženy měly k dispozici zdobení brady (linka), nosu (tečka) a čela (kroužek). (volná citace, Rychlík, 2005, str.170)

Pro lidi kmene Yana byl důležitý piercing nosu, aby zemřelý mohl projít v zemi mrtvých (u jiných etnik spojeno s tetováním) a objevuje se i s posmrtné propíchnutí nosu (u některých kmenů posmrtné tetování).

Irokézové získali tetování za odměnu. Za zabití protivníky si mohli dovolit tetování stehů. Ikdyž se na tomto kontinentu tetovalo málo, setkáme se s tatuáží dále u kmene Onkvaonů, Lenapů (tetování je znakem jakési výjimečnosti mužů) či Siouxů (tetování pomáhalo po smrti).

Čipevejové věřili v léčebné účinky tatuáže, které nevytvářely žádné ornamenty. Tetování byla častěji práce žen.

V oblasti kolem Mexického zálivu, se tetovalo podstatně více, žili zde Nářezové, Čoktové, Kapóové či Kríkové. Tetoval se obličej,

Náčelník Siouxů s pomalovaným tělem (obr. 46 příloha)

Čelenka z peří patří neodmyslitelně k indiánům

paže a nohy. V případě statečnosti nebo jiných velkých činů, se mužům tetovaly speciální motivy. Barvu používali černou, modrou a červenou. Nejběžnější používaný motiv byli hadi a slunce.(volná citace Rychlík, 2005, str.174)

Na jihovýchodě USA bylo zdobení velice oblíbené. Indiáni nosili v uších drápy dravců, zdobili se mušlovými a skleněnými perlami a peřím, což je pro indiány typické. Každý si vybaví krásné indiánské čelenky nebo různá pírka ve vlasech.

Lidé kmene Haida volili pro svá tetování heraldické vzory nebo rodinné totemy, které zdobily stylizovaná zvířata, ptáci či ryby (obr.47). Motivy byly velice propracované, k čemuž jim pomohlo jejich řezbářské umění (obr.48), podobně jako kmenům na Novém Zélandu či Markézách. Každý měl své vlastní ornamenty a nikdo jiný je nesměl užívat a kopírovat.

Tetování bylo určeno oběma pohlavím. Muži měli tetování umístěno na zádech, hrudi (obr. 49 příloha), stehnech (přední strana) a na nohách pod kolena. Ženy umísťují svá tetování na prsa, ramena, předloktí, zadní stranu rukou (od lokte k zápěstí) a nohy (od kolene ke kotníkům) (obr. 50 a obr. 51 příloha). Podle paží se dalo poznat z jakého kmene jedinec pochází.

Práce tetovače byla určena především mužům. Motiv se na kůži nejprve předkreslil a poté začalo samotné vypichování motivu. (volná citace, Rychlík, 2005, str.177) V současné době jsou motivy inspirované kmenem Haida velice oblíbené.

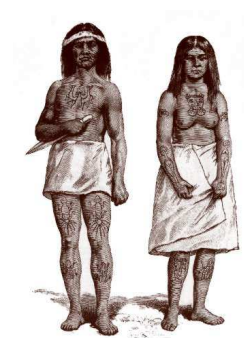
Stát Texas byl osidlován kmenem Karankawa. Odsud pochází

obr. 47
Vzory pro tetování
kmene Haida

obr. 48
Stylizovaná zvířata
na totemech

obr. 50

Moderní tetování
inspirované uměním
kmene Haida

piercing bradavek. Tento kmen praktikoval piercing uší a tetování, které pokrývalo celé tělo i obličej.

Kunové si zdobili nos zlatým šperkem tvaru půlměsíce. Chránili si otvory, kterými by mohla vstoupit zlá síla.

Tupinambové, Saukové, Dakotové, Poníové obrací svoji pozornost na vyholování hlav. Odstraňování vlasů bylo velmi bolestivé. Tekutým kaučukem se vlasy polily, nechaly se ztvdnout a poté kaučuk i s vlasy strhli. Koloradové se také zaměřovali na vlasy. Věřili, že jsou sídlem duše a síly. Proto je natírali na černo, aby je chránily.

Havaj

Havajci jsou známí svými šachovnicovými motivy a jejich zvláštností je, že si tetovali jazyk. Tetování jazyka bylo spojeno s výrazem smutku. Když zemřel panovník, jeho pozůstalým a zejména jeho ženám, bylo na jazyku vytvořeno ptačími kostmi několik bodů, které měly výraznou modrou barvu. K vyjádření smutku patřilo také vyražení zubů, vypalování skvrn nebo odseknutí malíčku. Tetování na těle mužů, kteří si zvýrazňovali jednu část těla, mělo mít magickou moc a ochránit je v boji. (volná citace, Rychlík, 2005, str.80 - 81)

Tetování na Havaji bylo určeno ženám i mužům. Na obrázku lze vidět tatéra při práci. (obr. 52 příloha)

Soudobé tetování inspirované tradičními havajskými vzory

Jižní a Střední Amerika

U Mayů byla za znak krásy pokládána šilhavost. Dětem se na vlasy zavěšovala kulička před oči, aby se na ni dívaly a tím si navykly na šilhání. V dětství se začínalo se zplošťováním lebky (pomocí prkének). Zplošťování se praktikovalo také u Činuků, Kvakiutlů a Ploskohlavců (lebka se doformovala již v Egyptě obr. 53 a dodnes i v Africe).

Zvláštní péči věnovali i svému chrpu. Zuby si vykládali jadeitem, pyritem nebo obsidiánem (dnes známe pod pojmem filling). Svá těla si malovali různými barvami, používali červenou, modrou, žlutou, zelenou a černou. Zajímavostí je, že už Mayové odlišovali zajatce bílými a černými pruhy.

V oblibě bylo i tetování, jak u mužů, tak u žen. Ženy měly tetování jemnější a tetovaly se od pasu nahoru. U mužů to byl symbol statečnosti, jelikož tetování bylo velice bolestivé. Zvolenou část pomalovali a jemnými zářezy vpravovali barvu pod kůži.

„Huastékové si tetovali tváře a tělo vlnkovitými liniemi vzorů. Ženy se zdobily šperky z tyrkysu a smaragdů a účes si upravovaly za pomoci stočených ptačích per. Muži si obrušovali zuby a zdobili je různými barvami...” (Rychlík, 2005, str.181)

Kaďuejové jsou proslaveni svými malbami na těle (obr. 54, 55 příloha). Znali i tetování, ale neužívali ho. Uvědomovali si totiž, že když se tetování neudělá hezky, zůstane s nimi až do konce života. Pro

obr. 53

Nejvíce deformovaných lebek se našlo v Peru

Pomalovaná Kaďuejská žena (zvětšeno obr. 54 příloha)

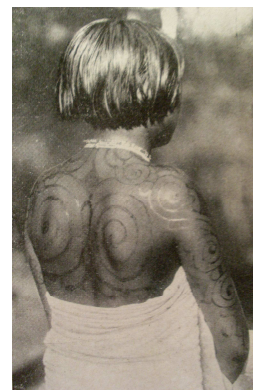
své barvy užívali šťávu z plodu stromu Genipapo. Barva z tohoto plodu je velice odolná. Podle výpovědi A.V. Friče v jeho knize Indiáni Jižní Ameriky měla vydržet tři až čtyři týdny. Šťáva se smíchává s práškem z uhlí, to proto, aby byl vidět tah ornamentu. Po zaschnutí se prach omyje a místo zůstává čisté. Malba se objeví až po několika hodinách. V dalších dnech se barva malby zintenzivňuje. Po vyblednutí malby se aplikují na ženská a mužská těla další a dokonalejší ornamenty.

V Jižní Americe se hodně využívalo i samotného malování. A to z toho důvodu, že v této oblasti se vyráběl pigment, který dlouho vydržel na pokožce.

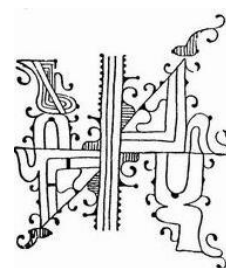
Kmen Timbirá se rozsáhle pomaloval. Druhy používaného pigmentu popsal německý antropolog Curt Nimuendajú. „*Znají pět barev: 1) černou, latey z kaučukovníku smíchaný s drceným dřevěným uhlím; 2) červenou, ze semen urucú; 3) žlutou, ze šťávy kořene urucú; 4) modročervenou, ze šťáv ovoce genia; 5) bílý jíl.*“ (Rychlík, 2005, str. 186)

Tetování také podléhali indiáni z kmene Karažá (modrý kruh na lících), Passeové, Desánové (paralelní linky na bradě), u Mehinakúů bylo tetování určeno ženám náčelníků.

Mundurukové se tetovali již od dětství. Tetované geometrické tvary (svislé čáry, šachovnice, překřížené linie) pokrývaly celé tělo i obličej (obr. 56 příloha). Pigment se pod kůži vpravoval pomocí speciálního hřebene. Mundurukové byli tetováni od hlavy až k patě a k tomu říkají: „*Démoni jsou bohatě zdobení tetováním, malováním na*

Ukázka pomalovaných zad (Kaďujejové)

Kaďujejský vzor

Timbirá

Geometrické vzory zdobily těla mužů ale i žen.

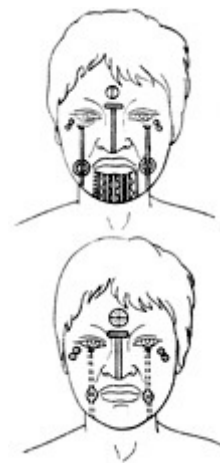
tváři a péřovými čelenkami, a když nás vidí ozdobené stejným způsobem, jsou rádi a chovají se k nám přátelsky.“ (Zelený, 1994, str.42)

Chívarové se speciálně zdobili do boje. Zdobili se ptačími pery, opičí kůží, jaguářími zuby, lidskými vlasy a do ušních dírek si dávali trubičky. Části těla, které nebyly zakryty si malovali černou barvou. Pomalování mělo několik opodstatnění. V noci sloužilo pomalování jako rozlišovací prvek a protivníky mělo zastrašit, jelikož se měli podobat démonům. Přes den je barva měla chránit před sluncem.(volná citace, Rychlík, 2005, str. 189) Amazonští indiáni měli podobné zastrašovací metody. Některé kmeny se potíraly bílou barvou, aby vypadaly jako duchové. V pomalování těl můžeme vidět i další praktické účely malby. U Amahuaků červenooranžová barva (z ovocných šťáv) odpuzovala hmyz.

U Matsesů (Peru) si tetovali jaguáří vousky. Tím chtěli přivolat lovecké umění této šelmy. (volná citace, Rychlík, 2005, 187) Malování jaguářích znaků využívaly i další kmeny v oblasti Amazonie, kde narozenému dítěti malovaly skvrny tohoto zvířete.

Výrazné tetování měli indiáni v oblasti Gran Chaco. S tetováním se začíná mezi pátým až sedmým rokem. Chorotiové tetovali dívky i chlapce v závislosti na věku (obr. 57). Tetování bylo doplňováno i malbou tváře. (volná citace, Rychlík, 2005 str.190)

Kofáni jsou zajímaví propichováním nosní přepážky, do které vkládali ptačí pera a bambusové třísky. Lidé z kmene Yanomami (obr. 58 a 59) si do nosu a pod spodní ret vkládají třísky. Barevná peříčka a

obr. 57
Tetování Chorotiů

Kofán, kterého
zdobí pero v nosní
přepážce

obr. 58

obr. 59

květy si dávají do ušních dírek. Svůj vzhled doplní malbou obličeje i celého těla.

V Amazonii se kromě tetování a malování můžeme setkat také se skarifikací a to u kmene Kajapó. První skarifikace se dostává po přemožení nepřítele. Zdobil je tvar písmena V, který byl veden od ramen k pupku. Ženy tohoto kmene po smrti manžela jizvily svoje tělo. (volná citace, Rychlík, 2005, str.186)

Botokudové získali název, podle svého zdobení, které v překladu znamená zátka (botoque). Dřevěné kotouče si vkládali do úst i uší.

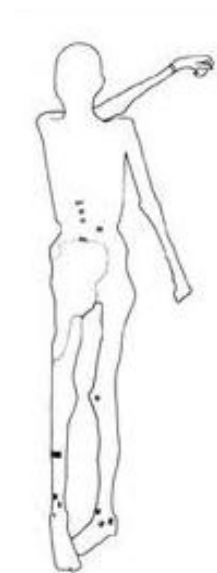
Botokudové

Eropa

Evropa, přesněji rakouské Alpy, se mohou pyšnit nejstarším nálezem tatuáže. Mumie nalezená 19.9.1991, které se přezdívá Ötzi je 5100 až 5350 let stará. Na těle mumie bylo nalezeno „čtrnáct skupin znamení v podobě jedné až sedmi čárek a dvou křížů: dva paralelní kroužky kolem levého zápěstí (obr. 60), čtyři svazky čárek vlevo od bederní páteře (obr. 61), jedna skupina čárek vpravo od bederní páteře, znamení ve tvaru kříže na vnitřní straně pravého kolena, tři skupiny čárek na levém lýtku, malé znamení ve tvaru kříže vlevo vedle levé Achillovy šlachy, skupina čárek na pravém chodidle, skupina čárek vedle pravého vnějšího kotníku a skupina čárek nad pravým vnitřním kotníkem.“ (Rychlík, 2005, str. 62) Toto tetování mělo mít pravděpodobně léčebný účinek, jelikož je tetování umístěno v oblasti akupunkturálních bodů.

Tetování a vypalování znali i v antice, což dokládají řecké vázy, na nichž jsou „thrácké ženy s podobiznami vysoké zvěře na nohou a pažích.“ (Rychlík, 2005, str. 203) Tetování byla zprvu výsadou urozeným, ale v pozdější době mělo atribut cejchu. Byli označováni otroci, zločinci atd., podobně jako v Římě (označení legionářů). Většinou se znamení umísťovalo na čele, aby bylo hned patrné, čím se dotyčný provinil.

Příkladů evropského cejchování je mnoho, pro představu

Rozmístění terapeutických bodů na těle Ötziho

obr. 60

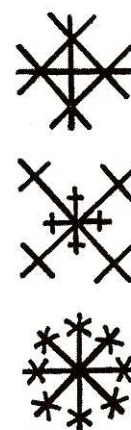
obr. 61

uvedu příklad tento: „*Za vlády císaře Valeriána, jenž jako první římský císař zemřel v zajetí, se tetovala čela odsouzených k metalla čili k práci v dolech a kamenolomech. Na hygienu a komfort kriminálních se příliš nedbalo, tudíž je dost dobře možné, že tetování mohlo vést k otravám krve a smrti.*“ (Rychlík, 2005, str. 207)

obr. 63 (v příloze zvětšeno)

V celém Středomoří se stigmatizace stala nechtěnou, a tak kriminálníci a jiní si chtěli své označení odstranit (detetuače). Římský lékař Áetios z Amidy popisuje jak tetování odstranit. „*K tomu používá směs z vápna, jedlé sody, pepře, medu a mnoha dalších substancí. Ještě než směsici přiložíte, nejprve tetování očistěte a namažte jej pryskyřicí. Pět dní ponechte místo zavázané. Šestého dne propíchejte tetování špendlíkem, vypusťte krev a ránu lehce posolte. Poté přidejte lék podle receptu a opět místo pevně obvažte. Nechte směs pět dní působit, šestého přidejte pírkem další mast. Tetování do dvaceti dnů zmizí, bez větších stop a postižení.*“ (Rychlík, 2005, str. 208) Tento postup musel být bolestivý a určitě tetování neodstranil bez zjevného poškození kůže.

V Evropě díky vítězství křesťanství toto označování upadá (tetování chápáno jako ďáblov dílo nebo znak čarodějnictví). Znovuoživení zájmu o tetování přinesly až křížové výpravy. (volná citace Rychlík str. 209)

Balkán

Zde bylo tetování součástí lidové kultury. Ženy měly tetovaná předloktí, lokty a hrudník (obr. 62, 63 příloha) variantami křížků,

obr. 64

hvězdiček (obr. 64). Také je zdobily stylizované klasy. S tetováním se začínalo mezi 13. až 16. rokem. Tetovalo se na svátek Josefa, v předvečer jarního slunovratu. Proto se podle tohoto usuzuje, že se jedná o prastarý přezitek. (volná citace, Rychlík, 2005, str. 210 – 211)

2. PEDAGOGICKÁ ČÁST

Projekt na téma:

Krása která nejen bolí (bodyart)

Tento projekt je určen pro děti 2. stupně základní školy, 7. a 8. třídy. Má dětem netradičními formami a prostředky osvětlit původ, tvorbu a důvody úpravy těla ve spojitosti s uměleckými prostředky používané v současné době (video, fotografie, bodyart...).

Projekt je navržen tak, aby dětem přiblížil život lidí jiných kultur, ve spojitosti s místem, kde žijí, jejich zvyky a tradice, které jsou spojeny s úpravou těla.

Prostřednictvím tohoto tématu a předmětu výtvarné výchovy usilují o **propojení** a zapojení dalších předmětů (například: zeměpis, dramatická výchova, dějepis, fyzika) a o **prostor** pro sebevyjádření, seberealizaci, sebehodnocení, hodnocení druhých, prostor pro adekvátní diskuzi a interpretaci svých nápadů či případných komentářů k práci druhých. Děti by měly prostor pro své tvořivé nápady, uplatňovaly by své poznatky z jiných předmětů i běžného života.

Projekt lze použít i pro starší děti (studenty středních škol), kde by jsme uplatňovali jiné cíle, formulovali těžší úkoly a kladli větší důraz na provedení a výsledný produkt práce.

I. OBLIČEJ LINKOU, TEČKOU, ORNAMENTEM

Cíl: Uplatňování poznatků získané z výkladové části, pro svůj osobitý výsledek.

Východiska (motivace):

„Tetování obličeje napříč světem, nebylo zcela běžné a to z toho důvodu, že kůže na obličeji je velice citlivá, tudíž tetování bylo velice bolestné. Některé kmeny jako Maoři, pokrývali svůj obličej hustými liniemi a rozsáhlým tetováním, což byla výsada pouze mužů. Ženy tyto celoobličejové tatuáže nepoužívaly. Tetování bylo striktně odděleno na mužské a ženské. U jiných kmenů používali tetování obličeje proti bolestem hlavy, proti nemocem či vniknutí špatných sil do těla. (Obličejové tatuáže: Maoři, Markézané, Berberské ženy, Ainské ženy, Eskymačky, Mundurukové ...). Obličej byl i pomalován různými barvami, podle účelu. Ochranným, zdobícím či jiným prvkem na obličeji může být linka, vzor či „pouhá“ tečka. V současné době je obličejové tetování ojedinělé.“ Paní učitelka při výkladu ukazuje obrazový materiál různého provedení obličejové tatuáže nebo malby.

Výtvarný problém (úkol):

Děti vytvoří návrhy tetování (3 – 5) na obličej (popřípadě i krk). Mohou vycházet z materiálů, které viděly v úvodu s paní učitelkou (tetování na obličeji v linkách, malých znacích, ...), nebo si mohou vymyslet zcela nové vzory. Vzory na tatuáž děti rozdělí, jestli jsou pro muže nebo ženy. K vytvořenému vzoru připojí náčrt obličeje s určením, kam tetování patří (nos, čelo, brada, líce, celý obličej ...).

Materiál, pomůcky, potřeby:

obrazový materiál (knihy, výstřižky, počítač ...), tužka, čtvrtky

Technika:

Kresba

Hodnocení:

Hodnotí se výsledná práce – promyšlení a zpracování motivů.

II. HRUDNÍK, BŘICHO, ZÁDA

Cíl: Uplatňování vizuálně obrazového materiálu v rovině subjektivního účinku.

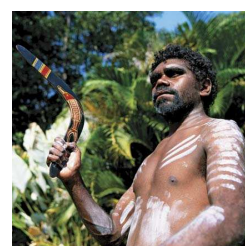
Východiska (motivace):

Děti budou mít za úkol z předchozí hodiny najít a donést obrázky s jakýmkoli zdobením partií hrudníku, břicha a zad (mohou i současné tetování). Způsob aplikace zdobících prvků může být rozličný (malba, skarifikace, tetování, piercing ...). V hodině si obrázky prohlédneme necháme se jimi inspirovat. Další úkol na dnešní hodinu byl přinést různé předměty, které jsou zajímavé svým tvarem, propustností světla atd. „Budeme si „hrát“ s meotarem, na který budete klást předměty (bez nějakého záměru) a ostatní budou říkat, co jim vržený stín připomíná, co v něm vidí.“ (inspirace z úvodní hodiny Grafika s Mgr. Lindou Arbanovou Phd.)

Výtvarný problém (úkol):

„Za pomoci předmětů, které máte k dispozici, vytvořte zdobící prvek, který poté promítnete na svého kamaráda a zdokumentujete (vyfotíte) proces práce (sestavení materiálů, zajímavé detaily ...) i samotný výsledek. Pracujte ve dvojicích a vytvořte si ve třídě, malé ateliéry pro focení. Experimentujte i s ostroostí a nakloněním zobrazovaných předmětů na meotaru.“

Materiál, pomůcky, potřeby:

obrazový materiál, různé předměty (provázek, látky, žárovka, zmačkaný papír, igelit ...), meotar, fotoaparáty, lampičky, kusy látky

pro vytvoření pozadí

Technika:

Vytvoření vhodného pracovního prostoru. Práce s meotarem, fotografování.

Hodnocení:

Hodnotí se práce a využití prostoru, pro vytvoření zákoutí (ateliérů) pro focení a výsledné fotografie, které dokumentují vznik a konečný výsledek jejich práce.

III. PAŽE A RUCE

Cíl: Rozvíjení vnímavosti barev a jejich zachycení v proměnách a vztazích.

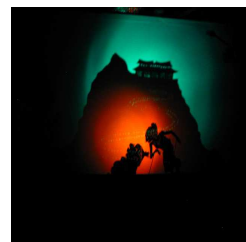
Východiska (motivace):

Tetování rukou či paží bylo a je i nyní hojně rozšířeno po celém světě. Mělo poukázat na dovednosti žen (šití, vaření ...), bylo místem pro vyjádření smutku nebo ukázka hrdinských činů. Pro motivaci se s dětmi se podíváme na ukázky stínového divadla. (ukázky www.youtube.com)

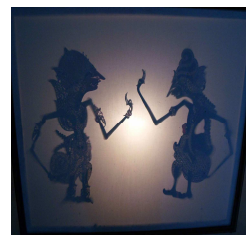
Výtvarný problém (úkol):

„Vytvořte krátký příběh, děj, rej ... za pomoci barevných fólií. Nemusíte nutně tvořit konkrétní obrysy, může to být jen sled různě měnících se barev atd. Tento děj, který budete zobrazovat na paže či ruce zdokumentujete pomocí videozáznamu. Vytvoříte si vhodné pozadí (ateliéry) tak jako v předchozí hodině.“

Materiál, pomůcky, potřeby:

Pc, internet, meotar, barevné fólie, nůžky, látky, digitální fotoaparáty (pro videozáznam)

Technika:

Aplikace barevných stínů a dokumentace pomocí videozáznamu.

Hodnocení:

Společně se s dětmi na vytvořené práce podíváme na PC. Děti ohodnotí video pomocí hvězdiček (jako film v kině od 1 do 5).

IV. NOHY

Cíl: Rozvíjení subjektivního účinku za pomoci uplatnění vizuálně obrazového materiálu.

Východiska (motivace):

Společně s dětmi shromáždíme obrazový materiál k tomuto tématu. Tetování – malba, může být na obou nohách – celoplošné (Markézy, Tonga) nebo ornament může zdobit jen část nohy (kotník, nárt, lýtko – v současné době).

Promítneme zvětšené obrázky na velký papír, podíváme se na detaily tetování, které pokrývá velké části těla a zkusíme části tetování překreslit. (Děti si vyzkouší, čím vším mohou vnitřek celoplošného tetování vyplnit).

Výtvarný problém (úkol):

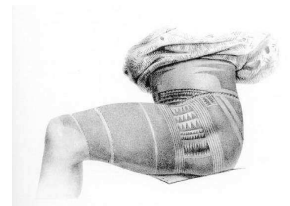
Děti vymyslí vlastní vzory – nápady – návrhy na tetování. Vytvoří 3 – 6 vzorů celoplošné nebo ornamentální tatuáže. Návrhy mohou být na celé nohy (od hýždí po kotníky), stehna, lýtko, nárt, kotník ... V celoplošném tetování uplatní geometrické tvary, linie, body, atd.. Ornamentální tatuáž navrhne na zvolenou část nohy, kterou si samy vyberou. Mohou využít rostlinných, zvířecích, geometrických i jiných motivů.

Uřídí si samy velikost formátu papíru, na který budou návrhy zpracovávat. Děti mohou vycházet ze „starého – klasického“ nebo z moderního tetování. U vzorů může být náčrtek – skica, jak tetování bude na noze umístěno. To celé mohou doplnit popisky. Své návrhy dají do určité formy – vytvoří desky – obal vzorníku, udělají plakát ...

(Poznámka: V moderním tetování může být např.: realistické ztvárnění – lidí, zvířat, rostlin ..., tribal, biomechanika atd. Návrhy na moderní tetování, jsou podle mého názoru více náročné – přesné. Mohou se ale inspirovat určitou mírou stylizace př. kmen Haida)

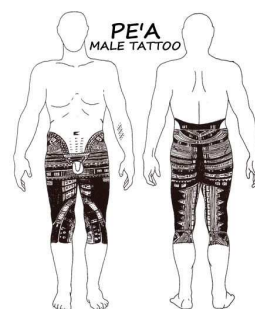

Materiál, pomůcky, potřeby:

obrazový materiál, papíry, tužky, fix, tuž, štětce

Technika:

Kresba podle stínu, kresba - malba návrhů

Hodnocení:

Hodnotí se provedení práce (vymyšlené vzory, jak vzor „funguje“ na části nohy), celková úprava vzorníku.

VÁLEČEK

Cíl: Variování různých vlastností prvků pro získání osobitých výsledků.

Východiska (motivace):

„Styly aplikace tetování byly různé. Eskymáci tetování „vyšívali“. Nitě namáčeli do barev, jehlou propíchli kůži a protáhli nit, která kůži obarvila. Jiné kmeny používaly jen ostrý předmět, kterým si způsobily zářezy, a poté si do nich vetřely barvu. Nebo si tetování předkreslili a vypichováním barvu vpravily pod kůži či používaly speciální nástroje. My si dnes vytvoříme předlohu pro tetování trochu netradičním způsobem. V Mezopotámii vyráběli pečetní válečky, které umožňovaly několikrát opakovat za sebou vyškrábaný vzor. Používaly se pro označení pravosti cenných dokumentů.“ (Pozn.: Válečky se musí vyrobit dopředu. Vytvoříme jich několik navíc, kdyby se nějaký poškodil atd. Válečky jsou cca 10cm dlouhé a 16cm mají v průměru; je dutý, aby se jím dala protáhnout tyčka. Můžeme použít válečky i bez vyškrábání a to tak, že například okolo nich omotáme různé provázky, který nám vytvoří také stopu.)

Inspirace z hodin: Užitá grafika – téma: Mezopotámské pečetní válečky, vyučující doc.ak. mal. Špírk Ivan.

„Souvislé tetování jaké nám vytvoří váleček můžeme vidět na domorodcích z oblasti Markéz, ostrova Samoa a Tonga.“ (připomenutí obrázků z předchozích hodin)

Výtvarný problém (úkol):

Každý dostane váleček, párátko, popř. špendlík (důležitá

bezpečnost), provázek. Děti vytvoří po obvodu a celé ploše válečku vzory. „Využijte jednoduchosti opakujících se znaků, geometrických tvarů, stylizovaných rostlinných a jiných motivů. Pracujte s myšlenkou, že váleček bude vzory neustále opakovat, jestli vzory budou umístěny po šířce nebo výšce válečku. Uvědomte si, že to, co vyškrábete bude na kůži neotisknuté (pozitiv – negativ)“. Materiál, který děti odstraní (vyškrábanou sádro) vyklepou na papír nebo do mističky, aby prach nebyl rozfoukaný po celé třídě. Používají štětečky na odstranění prachu z válečku.

Když je váleček hotový, naválí děti na váleček barvu (barvy volíme: černá, tmavě modrá, popř. odstíny hnědé). Poté aplikují své motivy na část těla svého kamaráda, na papír a obtisknou do hlíny. Výsledek děti vyfotí. (Pozn.: Děti mohou fotit i samotný proces vzniku nebo je dokumentuje paní učitelka.)

Materiál, pomůcky, potřeby:

Obrazový materiál (fotografie, obrázky), ukázky tetování a válečků z kterých vycházíme, sádrové válečky (sádra, voda, formy), tyčky na protažení válečkem, štětečky na odstranění prachu, párátko, špendlíky, další pomůcky na vyškrabování, provázky, barvy (tempera, popř. speciální barvy na tělo), papíry, hlína, fotoaparát

Technika:

Vyškrabování sádrových válečků a aplikace motivu na tělo, papír a hlínu.

Hodnocení:

Hodnotí se zvládnutí techniky vyškrabování, estetický dojem, práce při tvorbě.

FUNKCE TETOVÁNÍ

Cíl: Uplatňování vhodných způsobů chování a komunikace, vyjadřovacích schopností a objasnění svých postojů.

Úvodní motivace:

„Aplikace tetování, jizvení či zdobení různými předměty má svůj důvod. Zkusíme společně vymyslet důvody, proč si lidé dříve a nyní svá těla zdobí.“ Tabule ze rozdělí napůl. Na jednu stranu se budou psát důvody, které lidi vedou ke zdobení těla v současné době a na druhou část tabule se zapíší důvody z historie různých kmenů, skupin atd.

Děti budou své postřehy, nápady sdělovat paní učitelce nebo vybranému žákovi, který je bude zapisovat na tabuli a tím vytvoří společně myšlenkovou mapu. Děti své tvrzení odůvodní, proč si myslí, že to tak bylo či je. Ostatní děti mohou oponovat, aby se rozvinula diskuze. Děti by se měly aktivně zúčastňovat, to bude i zpětná vazba pro vyučujícího, zda jsou děti schopny přemýšlet v souvislostech a využít informace, které se dozvěděly již z předešlých hodin.

Po dokončení myšlenkové mapy si každý vybere jednu funkci úpravy těla a vymyslí příběh, proč tomu tak je. Poté děti příběhy přečtou. (Děti mohou své vymyšlené příběhy uplatnit i v jiných činnostech projektu.)

Z vymyšlených funkcí paní učitelka vybere jen některé, s kterými bude pracovat v dalších hodinách. (Poznámka: vybrané funkce: maskovací, magická, posmrtná, stigmatizace)

LÍSTEK NEBO MYŠ PODÍVEJ SE BLÍŽ (funkce maskovací)

Cíl: Rozvíjení vizuálního vyjádření za pomoci získaných zkušeností a fantazie.

Východiska (motivace):

Tato hodina by se měla uskutečnit venku.

„Určitě uhodnete, proč se lidé dříve maskovali. Jaké k tomu měli důvody? Používá se nějaké maskování i v současné době, nějaké mimikry?“ (Děti mohou zmínit i zvířata, k čemuž by jim mělo napovědět slovo „mimikry“, které se spojuje se zvířaty. Mohou zmínit vojáky, kteří se maskují nebo možná je to odvede i k tomu, že každý z nás používá nějaké mimikry jako např.: styl oblékání, postoje atd., abychom splynuli s okolím, skupinou ve které žijeme). Paní učitelka bude mít připravené obrazové materiály pro připomenutí maskování dětem.

(Pozn.: Čínský umělec Liu Bolin měl projekt s názvem „Kamufláž“. Maskuje se jen za pomoci barev do různého prostředí.)

V prostorách školní zahrady či okolí školy žáci najdou takové objekty, do kterých by se chtěli maskovat, a poté aplikovat jejich strukturu, barvu ... na své tělo, aby splynuli s daným předmětem a pro okolí by nebyl na první pohled viditelný. „Společně se projdeme po areálu a ukážeme si nějaké příklady.“ (Nápadů se přednese jen pár, aby se nastartovalo myšlení a objasnilo se, co se po dětech vyžaduje.)
Příklady: kůra na stromě, kámen, listí, plot, chodník, ...

Výtvarný problém (úkol):

Projděte se po zahradě a nejděte předmět, se kterým část

vašeho těla splyne a převezme barvu, strukturu, tvar a bude se maskovat, „předstírat“, vydávat se za to, co ve skutečnosti není. Zvolit můžete kteroukoli část vašeho těla, která bude k aplikaci barvy či jiných metod vhodná (část ruky, prst, noha, obličej ...). Celkový čas pro vymyšlení a zpracování práce je hodina. Poté se společně sejdeme a ukážete vaše maskování ve zvoleném prostředí.

Materiál (prostředí) bude velice různorodý. Dobře zvolte techniku pro dosažení nejlepšího výsledku – splynutí. Vaše práce fotograficky zdokumentujete (nebo paní učitelka) pro případ, že by došlo k nějakému poškození v rámci přesunu atd.

Materiál, pomůcky, potřeby:

obrazový materiál, barvy na obličej, suché křídly, tempéry ..., materiál nalezený venku – listí, větvičky ..., zrcadlo, mýdlo na odstranění barev, vodu, ručníky, fotoaparát

Technika:

Malba, „asambláž“ na těle

Hodnocení:

Hodnotí se nápad, zvolená technika a schopnost maskování. Žáci po skončení jednotlivých prezentací budou mít možnost zhodnotit práci jejich spolužáka.

SKRÝVÁ SE VE MNĚ ZVÍŘE? (funkce magická)

Cíl: Rozvíjení interpretace své tvorby, vychází ze svých osobních zkušeností.

Východiska (motivace):

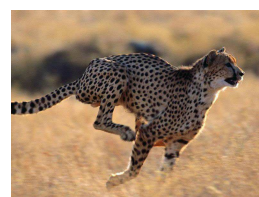
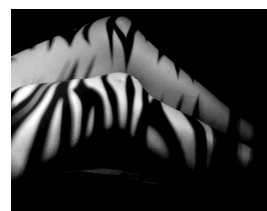
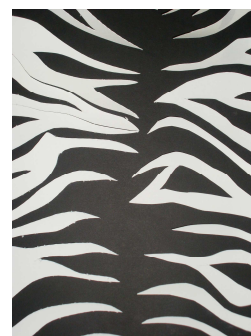
„Lidé si na sebe dříve tetovali zvířata, aby jim dodávala sílu nebo pro jejich vlastnosti, které by jim byly prospěšné, jako například zloději si tetovali kočku, aby získali její ladnost a tiché kroky. Hasiči si tetovali rybu, aby jakožto vodní tvor ho ochránil před ohněm. Představte si, že kdyby jste mohli získat nějaké vlastnosti z jakéhokoliv zvířete, jaké by to byly?“ Společně s dětmi si ukážeme nějaká zvířata, k nim si řekneme vlastnosti nebo jejich přednosti, které by jsme využili.

Příklady:

Gepard – rychlost, mrštnost; Opice – vychytralost; Sova – chytrost; Ptáci – křídla;

Výtvarný problém (úkol):

„Vytvořte návrh tetování, které by vám mělo přinést vlastnosti, které by jste opravdu potřebovali. Vycházejte z konkrétního zvířete, ale samozřejmě zvíře nemusíte spodobnit celé, pouze jeho podstatný rys nebo stylizaci. Promyslete umístění motivu na svém těle. Návrh potom překreslíte na čtvrtku, ze které vytvoříte šablonu. Dopředu promyslete takový návrh, aby se vám motiv dobře vyřezával.“ Děti upozorníme, že se dá pracovat s velikostí stínu, pak volíme pro šablony vhodnou velikost. „Vyřezaný motiv bude sloužit jako šablona, kterou nasvítíme a motiv se promítne na vašem těle. Vaši práci zdokumentujete (vyfotíte). Důležité je, aby jste si vytvořili

vhodné prostředí pro vaši práci.“

Materiál, pomůcky, potřeby:

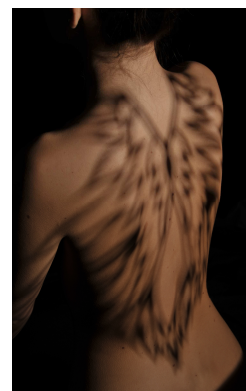
fotografie a knihy o zvířatech, tužky, papíry, čtvrtky, řezák (upozornit na bezpečnost), fotoaparát, lampičky, látky, stativ

Technika:

V této hodině se uplatňuje více technik (kresba, vyřezávání, fotografování). Důležitá v této hodině bude práce s fotoaparátem a šablonou.

Hodnocení:

Každý žák řekne, jak se mu pracovalo, co má jeho práce zpodobňovat – vystihovat a zhodnotí sám svoji práci. Hodnotí se nápad, závěrečná práce se šablonou, fotoaparátem a výsledná fotografie.

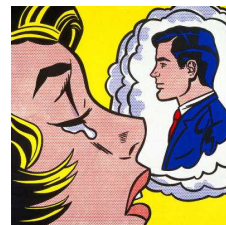
POMOC AŽ ZA HROB (funkce posmrtná)

Cíl: Propojení tradičních představ o posmrtném životě s netradičním způsobem vizualizace.

Východiska (motivace):

„Tetování či piercing mělo u některých kmenů důležitý úkol zejména po smrti. Mělo jim ulehčit život na „onom světě.“ Paní učitelka přečte žákům úryvky z knížek. „... ženy, jež skonalý bez této ozdoby, prý byly po smrti napadány duchy jiných žen a měly jim v posmrtném žití vzorně sloužit. Duchům mrtvých žen z Glatu na Borneu měly být zadávány posmrtné úkoly právě podle bohatosti tatuáže.“ Nepál: „Říká se, že když zemře ten, kdo je tetován, může své tetování prodat v ráji.“ U Siouxů: „...duch zemřelého putuje dle folklórních vyprávění pustinou v sedle přízračného koně, a poté je stařenou vyzván k předvedení svých tatuáží: pokud žádnou nemá, musí se vrátit a je odsouzen k věčnému životu toulavého umrlce.“ (předchozí úryvky – citace, Rychlík, str.48) U kmene Kayan se mělo tetování po smrti změnit v pochodeň a poskytnout světlo při cestě do světa duchů. „Ten, kdo tetování nemá je odsouzen k věčnému bloudění v říši stínů.“ (Fiksa, str.12) Ženy z kmene Long Glat, věřily že díky tetování překonají po smrti řeku Telang Julian, kde posbírají na dně řeky perly. U jiných kmenů mělo sloužit po smrti jako značka, aby je příbuzní ve světě duchů našli.

„Každý z vás vytvoří nějaký svůj příběh, který zpracuje ve formě komixu. Víte, jak takový komix vypadá? Četl z vás někdo komix?“ Paní učitelka ukáže dětem nějaké komixy, aby děti viděly

různorodé zpracování. U komixu je typické, že se mění úhly pohledů, rámečky ohraničující fáze děje, překrývají se, zobrazuje se tam akce (např.: pomocí rychlostních linek), do obrázků jsou vloženy bubliny s textem. Písmo v bublinách by mělo být jasné a čitelné. Komix měl své místo i v umění. Známý umělec Roy Lichtenstein, používal pro svá díla motiv komixu.

Výtvarný problém (úkol):

„Vymyslete příběh, který se bude týkat nějakého permanentního zdobení, které má svůj hlavní úkol až po smrti nositele. Toto zadání zpracujete do kresleného příběhu – komixu. Vymyslíte název vašeho komixu a vytvoříte hlavní stránku. Pasáže příběhu nakreslíte na jednotlivé stránky (na jedné stránce může být více oken s dějem, nebo jedna stránka bude obsahovat jeden obrázek). Z volných listů děti sestaví časopis – komix. Formát stránky a úpravu zvolte dle vlastního uvážení s ohledem na čas pro vaši práci.

Materiál, pomůcky, potřeby:

úryvky z knížek (příběhy o tetování), papíry (i barevné), tužka (různé tvrdosti), fixy, pastelky

Technika:

Kresba, kolorování

Hodnocení:

Vytvořené komixy se ponechají k přečtení ostatním spolužákům. Každý žák bude mít k dispozici 3 hlasy, které může rozdělit podle

svého uvážení (všechny hlasy dá jednomu dítěti, nebo hlasy rozdělí jinak). U každého komixu bude papír, na který děti svůj hlas zapíší. Nakonec se hlasy sečtou a nejúspěšnější příběh se přečte před třídou.

STIGMATIZACE

Cíl: Rozvíjení subjektivního účinku v rovině symbolického obsahu.

Východiska (motivace):

Paní učitelka na začátku hodiny napíše na tabuli slovo „stigmatizace“. Budeme s dětmi provádět tzv. brainstorming, kdy budou chrlit své nápady a paní učitelka je bude zapisovat. (Pokud děti nebudou vůbec tušit, co dané slovo znamená, paní učitelka slovo obmění za pojem cejchování.)

Cejchování má původ pravděpodobně v označování dobytka, ale mohou se cejchovat věci či materiály, jako je například dřevo.

V určité fázi dějin lidstva bylo tetování, branding (vypalování) nežádoucí. Různými značkami (většinou písmeny) byli lidé označováni – cejchováni na znamení nějakého provinění, či nízkého sociálního statutu (otrok, galejník, prostitutka, zloděj...). Cejchy se aplikovaly na dobře viditelná místa, například čelo, aby bylo na první pohled patrné, co dotyčný provedl.

Výtvarný problém (úkol):

Vymyslete značku, která bude znamenat nějaké provinění, či označovat nějaký sociální status. Uvědomte si, že slovo stigmatizace se chápe v negativním slova smyslu. Značka by měla mít nějakou spojitost s trestaným - opovrhovaným, proviněním jedince či dobou.

Na zvláštní papír napište opodstatnění, co znak znamená, pro koho byl určen, kam by se měl cejch, tetování či jiný způsob permanentního označení umístit.

Cejchy užívané zločinci při označování domů, karet atd.

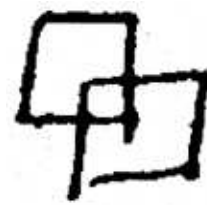
Zde dávají peníze

Zde je možné být dotěrný

Zde je možné pohodlně krást

Zde lze vyhrožovat

Materiál, pomůcky, potřeby:

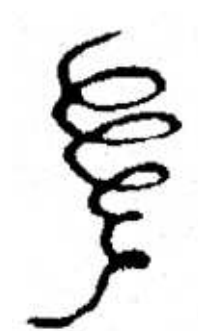
Papír, tužka (různé tvrdosti), tuž, štětce, perka

Technika:

kresba

Hodnocení:

Hodnotí se schopnost myslet v souvislostech a originální spodobnění
cejchu.

Minout! Zde je
nebezpečno.

ŠPERKY – OZDOBY

Cíl: Rozvíjení dramatické torby ve společném tvůrčímu procesu.

Východiska (motivace):

Hra: poznávání materiálů, pomocí hmatu. Vybere se vždy dvojice dětí, které budou hádat materiály, další děti budou zapisovat jejich odpovědi. Dvěma dětem se zaváží oči šátkem a budou se jim postupně předkládat různé materiály. Oběma se dá stejný materiál, a když „hadač“ bude vědět co to je, pošeptá to „zapisovateli“, který slovo zapíše. Na konci se výsledky porovnají. Takto se může vyměnit více dětí, obmění se jim materiály a předkládají se v jiném pořadí. Materiály můžeme zvolit jak přírodní, tak umělé. Tato hra by měla napomoci uvědomění si rozličnost materiálů, jejich struktur, vlastností, charakteru.

Materiály – předměty: různě opracované kousky dřeva, korek, kov (kousky plechu), kůra (různé druhy př.: hladká kůra – platan, s výraznou strukturou – dub), sklo, kameny, kůže, peří, plast, různé sušené plody, listy atd...

Kmeny dříve (i nyní) využívali přírodní materiály, které jim příroda poskytla. Využívaly je na výrobu oblečení nebo na výrobu šperků, náčiní, loveckých zbraní atd. Podíváme se společně, jakou formou na sebe materiály aplikovaly. (Příklady: indiánské čelenky z peří, peří se vkládalo do uší, výroba přívěsků z kamene, kožené sukničky ...)

Výtvarný problém (úkol):

Děti vytvoří skupinu (3 – 5 členů). Vymyslí a vytvoří ozdoby - šperky z přírodních materiálů, které samy na sobě poté předvedou. Ukáží jak se ozdoba nosí, využitelnost (jestli se daná ozdoba užívala na běžné nošení, při slavnostech, rituálech, jestli má více využití atd. ...). Žáci pracují pouze s přírodními materiály všeho druhu.

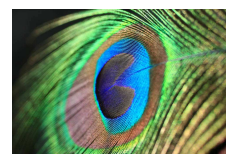
Na závěr děti na sobě zhotovené ozdoby představí formou módní přehlídky, tancem, rituálem atd. za doprovodu hudby.

Materiál, pomůcky, potřeby:

různé knihy (cestopisné, encyklopedie ...), cestopisné časopisy, internet, radio, CD s nahrávkami

Přírodní materiály: peří, různé plody (sušené jeřabiny, kaštiny, žaludy, bukvic, šišky ...), kousky dřeva, kůra, kosti - zuby (vyrobené z moduritu), lýko, kameny, dřevěné korálky, obilí, listy, provázky, kůže, lastury ... (pro připevnění děti mohou použít jehlu s nití (upozornit na bezpečnost) popř. lepidlo

Technika:

Práce s různými materiály.

Hodnocení:

Každá skupina představí na sobě v přehlídce, ukázce, rituálu své práce – ozdoby. Hodnotí se silou potlesku či pokřiku. Paní učitelka s dětmi zhodnotí provedení, použití a sladění materiálů.

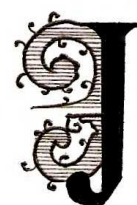

PÍSMENA

Cíl: Uplatňování základů estetických a typografických pravidel pro práci s písmenem-iniciálou.

Východiska (motivace):

„V minulých hodinách, jsme viděli a sami uskutečnili mnoho tetovacích vzorů. Tyto motivy nyní využijeme, pro zhotovení vaší iniciály. Víte co je to iniciála? Iniciála je první písmeno na začátku textu nebo jeho části, které je výrazně odlišeno – barvou, velikostí, výzdobou ... S iniciálami jste se mohli setkat v cenných rukopisech, ale i v dnešní době zdobí iniciály řadu textů i dětských knih. Iniciály jsou první písmena všeho jména i příjmení.“ Paní učitelka dětem ukáže iniciály. „Spoustu motivů z tetování nebo jiného způsobu zdobení těla lze využít na vytvoření vaší iniciály.“ Paní učitelka připomene dětem některé ukázky vzorů tetování, pomalování či jiného zdobení.

Důležitou roli, v tom jak iniciála poté vypadá, je zvolení typu písma. Paní učitelka dětem ukáže některé typy písma, které se běžně používají při psaní textu na počítači (Times New Roman, Georgia, Garamond, Book antiqua atd.). Seznámí je s tím, jak lze pracovat s nakloněním (kurzívou) nebo tloušťkou písma.

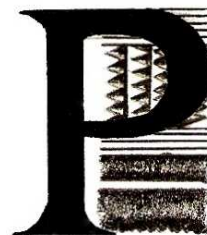

Výtvarný problém (úkol):

„Pro vaše zvolené písmeno (počáteční písmeno vašeho jména či příjmení) si zvolte libovolný typ písma. Písmeno zvětšete na velikost 400 a vytisknete (písmeno si děti mohou vytisknout i víckrát).

Vytištěná písmena vám poslouží k tomu, aby jste si zkusili vámi zvolené – vymyšlené motivy propojit s písmeny. Poté vybraný motiv s písmenem přenesete na čtvrtku. Písmeno nemusí přesně odpovídat vytištěnému, můžete si ho přizpůsobit nebo přesně překreslit. Písmeno bude mít pouze černou barvu a zvolený motiv můžete kolorovat.

Materiál, pomůcky, potřeby:

obrazový materiál (fotografie, ukázky prací dětí – jejich návrhů atd), počítač (s textovým dokumentem Word, atd.), tiskárnu, papíry, čtvrtky, tužky různých tvrdostí, tuž (černá), štětce, pastelky, akvarelové barvy

Technika:

Kresba, kolorování

Hodnocení:

Hodnotí se čistota práce a nápaditost.

MAPA 1. ČÁST

Cíl: Aplikace geografických informací do vizuálního spodobnění.

Východiska (motivace):

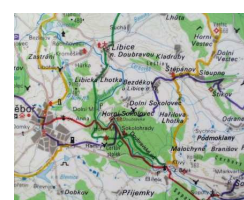
„K čemu slouží mapa? Jaké druhy map znáte?“ (obecně zeměpisná - mapa světa, města, republiky, světadílů, turistická, politická, mapa průmyslu a zemědělství, katastrální, hvězdné oblohy, meteorologická, ...) Děti budou říkat, jaké mapy znají. Paní učitelka může zapisovat názvy map na tabuli, abychom věděli, které už byly zmíněné. Poté bude mít paní učitelka připravené obrázky, skutečné mapy ..., aby všechny děti věděly, jak jednotlivé mapy vypadají. Paní učitelka si může připravit video, kde budou například zachycené snímky z družice (města, světadíly – v noci, přes den), kde bude udělaný 3D model povrchu země – uvědomění si kde jsou hory, nížiny, řeky ...

Pro praktickou ukázkou si s dětmi můžeme udělat barevnou škálou (několik odstínů hnědé, zelené, modré, žluté) a vyznačit na ní co jednotlivé odstín barev znamenají. (Tmavě hnědá – pohoří, hory, zelená nížiny atd.)

„Zapamatovali jste si, kde si lidé nějakým způsobem zdobili svá těla?“ (Děti budou odpovídat konkrétně – př.: určení státu, nebo v širším slova smyslu – Afrika, Amerika ...)

Výtvarný problém (úkol):

Děti se rozdělí do šesti skupin (skupina 3 – 5 členů). Vylousují

si, jaký světadíl budou vytvářet. Paní učitelka rozstříhá mapu a každé skupině dá zvolený světadíl. Děti vytvoří světadíl tak, aby v rámci možností odpovídal předložené mapě. Skupiny S. Amerika + J. a Střední Amerika, Evropa + Asie budou spolu více komunikovat a společně řešit spojení světadílů, jelikož každá skupina bude mít svou pracovní desku. Celá třída bude řešit celkovou proporci světadílů. Děti „zasadí“ světadíl do prostředí (moře, oceán). Každá deska bude fungovat jako samostatná jednotka, po spojení s ostatními světadíly jako celek.

„Konstrukce mapy bude zhotovena z pletiva. Na pletivo nanese pruhy natrhaných noviny namočených v lepidle, ze kterých vytvarujete povrch. Po zaschnutí povrchu, terén pomalujete odpovídajícími barvami.“

Materiál, pomůcky, potřeby:

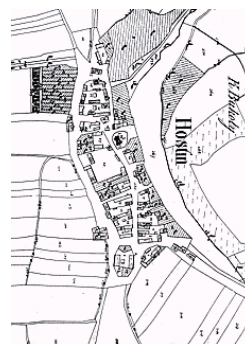
ukázky map, video záznam, obrázky, barvy (př. pastely) na barevnou škálu, atlasy, polystyrenová deska, noviny, lepidlo na kašírování, jemné pletivo, nádoby na lepidlo, noviny, igelit

Technika:

Kašírování – modelace, malba

Hodnocení:

Hodnotí se provedení práce, jak děti pracovaly jako skupina i skupiny navzájem mezi sebou.

MAPA 2. ČÁST

Cíl: Využívání základů studijního čtení – vyhledávání klíčových slov, tvoří stručné výpisky.

Východiska (motivace):

O hodinách výtvarné výchovy se děti setkaly s různými kmeny, národy, které se různými způsoby zdobí. Každé zdobení či úprava těla se liší podle kultury, kontinentů, víry Paní učitelka dá dětem k dispozici knihy, časopisy, internet, kde děti po skupinkách, tak jak tvořily světadíly, budou hledat a shromažďovat informace o zdobení těla na daném kontinentě.

Výtvarný problém (úkol):

Děti shromáždí informace a obrazový materiál, ze kterého vytvoří přehlednou, jasnou a stručnou ukázkou kmenů a jejich zdobení.

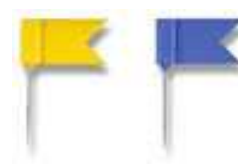
„Budete se zaměřovat na tyto informace:“

- Jak se kmen jmenuje.
- Kde žije – vyznačit na mapě (pomocí vyrobených vlaječek, bodů, špendlíků atd.)
- Jaký způsob zdobení používaly (tetování, malování, vyrobené ozdoby, skarifikace ...) – pokud bude zdobících prvků více, zmínit ty hlavní.
- Nástroj – čím to zhotovovaly. (Př.: při malbě prsty, skarifikace ostrými úlomky lastur atd.)
- Jakou používaly barvu nebo materiál.
- Ukázka. (vytisknutý obrázek, autorská kresba nebo malba ...)

„Informace budou jasné a stručné. Se sesbíraných informací a

obrazových materiálů sestavíte přehlednou legendu k mapě. K dispozici budete mít papíry (čtvrtky), na které zapíšete potřebné informace a vytvoříte tak přehled zdobících prvků na světě.“ Každý papír nebo odstavec kmene bude označen stejnou značkou, barvou atd., jako bod na mapě.

Materiál, pomůcky, potřeby:

knihy, časopisy, internet, papíry – čtvrtky, pastelky, fixy, tužky, popř.: jiný materiál, špendlíky, lepidlo

Technika:

Kresba, popř.: malba, grafická úprava

Hodnocení:

Hodnotí se přehlednost informací, úhlednost, vhodné začlenění obrázků, čistota práce.

3. VÝTVARNÁ ČÁST

Moje výtvarná práce se snaží zpodobnit vybrané funkce tetování a aplikovat je pomocí netradičního média na mé tělo. Vybrala jsem si takové funkce tetování, které by se daly aplikovat do prostředí nebo doby ve které se nacházím. Jeden cyklus poukazuje na problematiku dnešní doby, která skýtá vykořisťování, obchod s bílým masem či prostituce. Další série fotografií je zaměřena na splnutí s prostředím a přičarování sil.

Hledání funkcí

Jako první jsem si vybrala funkci *maskovací*. Pravděpodobně mě k tomu vedl fakt, že tuto kategorii ve funkcích zdobení těla jsem přidala na základě nastudovaných materiálů pro teoretickou část. Konkrétně v knize od Martina Rychlíka, je na tento fakt – maskování vzpomenuto, ale není zmíněn jako samostatný prvek. Jelikož mi tato funkce přišla velice důležitá a pro domorodce nepostradatelná pro přežití, rozhodla jsem se na tuto funkci zareagovat. A to maskováním v „mém“ světě.

Druhá funkce, je funkce *magická*. Asi každý z nás si někdy přál mít nějakou nadpřirozenou schopnost – sílu. Proto mě tato funkce uchvátila představou přenesení schopností do mě samé.

Výběr uzavírá funkce *stigmatizační*. Tato volba byla pro mě výzvou, jelikož jsem v nastudované literatuře neobjevila obrazový materiál zpodobňovaných cejchů na lidském těle. Proto jsem chtěla vymyslet označení pro danou skupinu opovrhovaných cejchů vlastní.

Šablony

Dalším krokem pro realizaci mé práce bylo hledání motivů tak, aby motiv dostatečně vystihl danou funkci a děle také samotná výroba šablon. K výrobě šablon jsem použila tvrdý papír a řezák.

Dokumentace šablon:

Listí – splynutí s přírodou

Hradčany – dominanta rodného města

Křídla

Pruhy zebry

Peří z čárového kódu

Čárový kód

Pouta z čárového kódu

Fotografování

Samotná realizace fotografií byla velice náročná. Jak časově, samotné focení trvalo 6 hodin, tak technicky. S realizací mi proto pomáhal kamarád Jiří Bulíček, který mi poskytl prostor a techniku pro zhotovení fotografií. Pro focení vržených stínů v kvalitní podobě byl použit fotoaparát Nikon D300 12 Mpx.

Před zahájením focení bylo důležité vytvořit a sjednotit prostředí, vytvořit malý ateliér. Šablony byly vytvořeny z obyčejné čtvrtky. Pro lehčí manipulaci se šablonou a především stínem jsem volila lepení šablon na sklo. Poté následovala příprava „opěrného systému“ pro šablony, zkoušení umístění světla a dopad vrženého stínu.

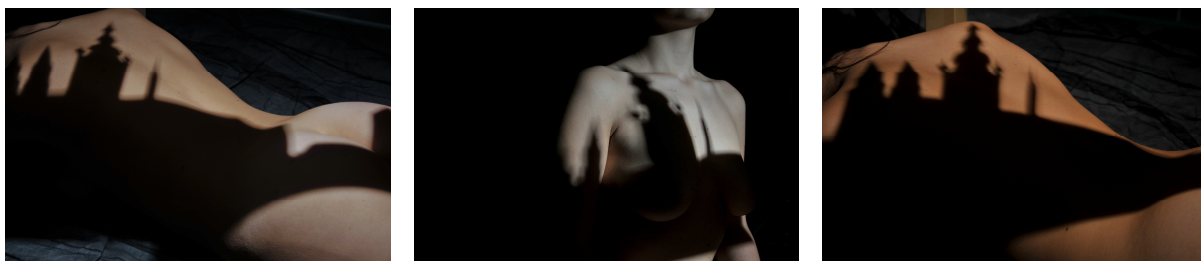
Focení bylo náročné i z toho důvodu, že bylo zapotřebí vysvětlit koncepci a kompozici fotografií. Proto po nafocení určité série fototografií následovala konzultace. Stíny jsem na svém těle sice viděla, ale potřebovala jsem zhodnotit umístění stínů a úhel focení.

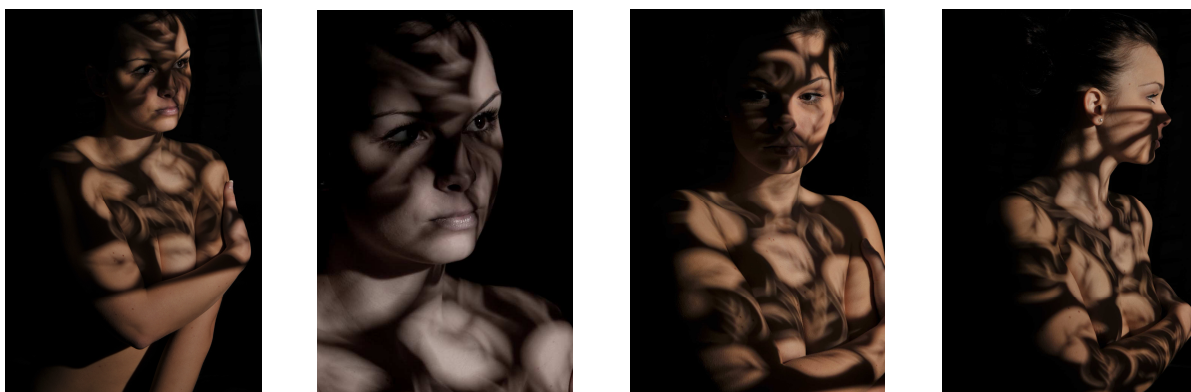
Na této fotografii lze vidět postup, jak stíny vznikaly.

Komentář výtvarné práce

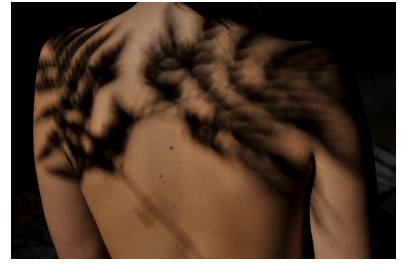
FUNKCE MASKOVACÍ

K vytvoření první série fotografií jsem využila obrys Hradčan. Tento motiv jsem zvolila díky tomu, že žiji v Praze a Hradčany jsou pro Prahu symbolem. Proto se snažím v tomto prostředí přeplněném turisty „maskovat“.

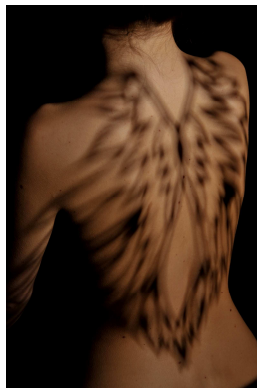
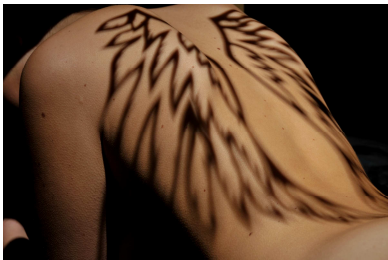

Praha skýtá různé možnosti. V předchozí sérii fotografií jsem vyzdvihla pražskou zástavbu, ale v Praze lze nalézt i zákoutí s přírodou ve formě parků, lesoparků, obor ... Tyto zelené oázy jsou často přeplněné, a proto by nebylo špatné se maskovat a splynout s prostředím. To by nás ušetřilo od podhledů a obtěžování ostatních lidí.

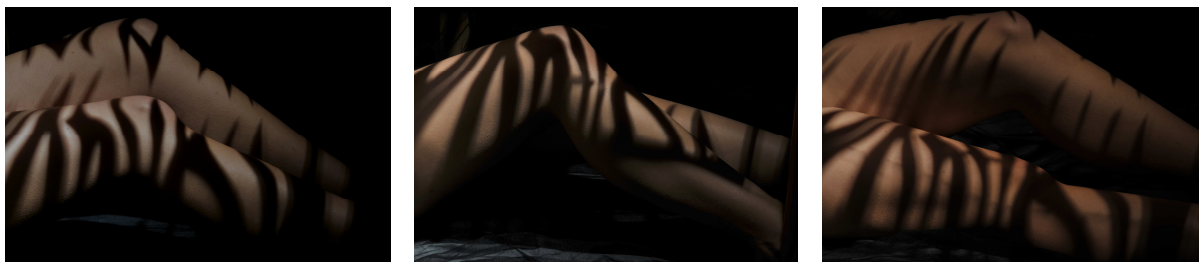

Na začátku jsem uváděla, že jsem šablony tvořila ze čtvrtky. Pro tento stín jsem použila skutečnou rostlinu, konkrétně kapradí. Nechala jsem se inspirovat vrženými stíny rostlin v mém pokoji.

FUNKCE MAGICKÁ

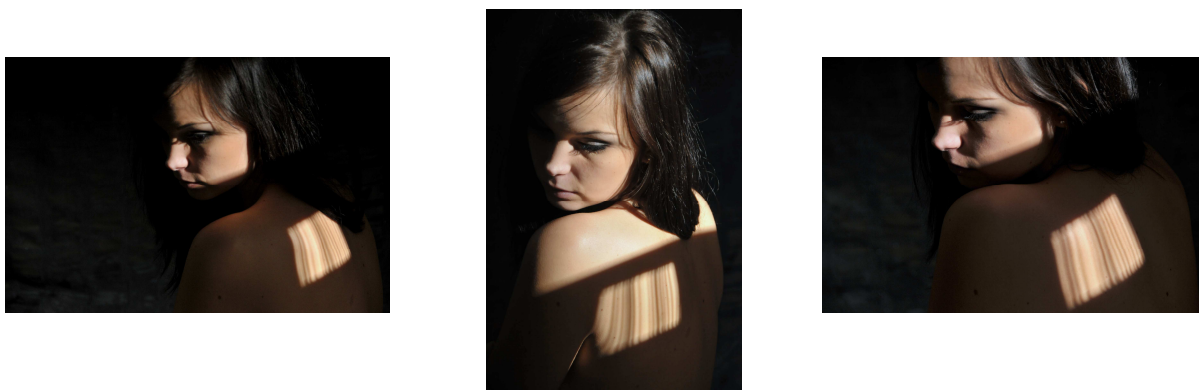

Motiv křídel jsem volila z toho důvodu, že bych si přála mít schopnost létat. Mnoho z nás jistě zažilo ten zvláštní pocit při létání ve snu. Tato skutečnost, že umím létat mě v dětském věku provázela ve snu velice často, a tak se prostřednictvím této formy k tomuto tématu vracím.

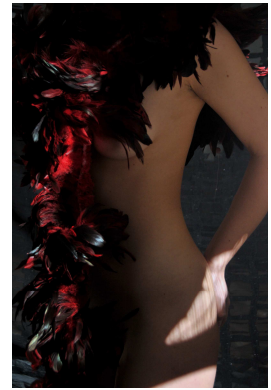
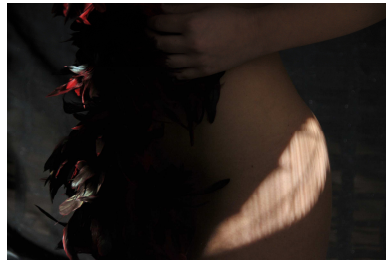

Zebra má jednu obdivuhodnou schopnost. Díky svému zbarvení a kresby srsti je zebra pro predátora „neviditelná“. Splývá s travou a v teplém vzduchu, který se třepotá, se stává pro lovce hůře dosažitelnou kořistí.

FUNKCE STIGMATIZAČNÍ

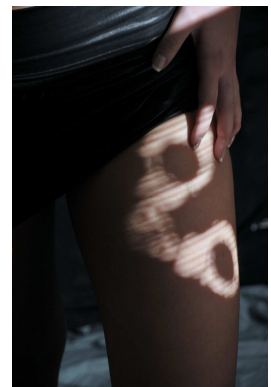

Přemýšlela jsem o možnostech znaků, symbolů pro označení prostitutek, jelikož byly označovány tak, jako zloději a další spodina. Označení prostitutky = žena jako zboží, jsem si vybrala, především proto, že jsem žena. Problém prostituce, vykořisťování žen, či obchod s bílým masem je v dnešní době velice rozšířen. Setkáme se s ním asi všude na světě. Proto bych chtěla prostřednictvím těchto fotografií na tento celosvětový problém poukázat.

Jako stigma pro prostitutku jsem zvolila čárový kód. Čárový kód máme spojen s označením zboží v obchodech nebo veškerých prodávaných výrobců. Prostitutky jsou také jistá forma zboží, které má svoji cenu. Toto stigma sice není na první pohled patrné, ale žena si ho v sobě nese celý život.

V této práci jsem použila čárový kód ve formě peříčka. Kód nese pořád svoji funkci označení zboží a peří je použito jako erotický symbol.

Motiv pout je i zde vytvořen z čárového kódu. Má znázorňovat spoutanost touto prací či osudem vykořisťovaných žen.

Téma úprava a zdobení těla bylo a je velký fenomén. Proto jsem se rozhodla tímto tématem zabývat, jelikož se úpravy těla v současné době dostávají velice do popředí. Zajímalo mě, jak hluboké jsou jeho kořeny. U tetování můžeme pozorovat v průběhu své existence vždy určité „přívalové vlny“, a potom je zaznamenán odliv – určitý pokles chůněnosti v důsledku přístupu a chápání aplikace tetování danou společností.

Tématem tetování se zabýval PhDr. Mgr. Martin Rychlík, který toto téma zpracoval jako rigorózní práci v Ústavu enologie FF UK a z této práce poté vzešla kniha *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*, která byla pro moji práci velikým přínosem. Je také velkým přínosem pro českého čtenáře, jelikož ještě nebyla vydaná takto ucelená publikace o tetování a jiných úpravách těla.

Prostřednictvím této bakalářské práce jsem se snažila vypracovat přehled úprav a zdobení těla, vytvořit podnětné činnosti, které by se mohly uplatnit při hodinách výtvarné výchovy na ZŠ. Chtěla jsem obohatit kulturní přehled čtenáře a rozšířit obzor dosavadního chápání tohoto fenoménu.

Došla jsem k závěru, že tetování či jiná úprava těla má hluboký význam a tradici, což mnoha lidem může narušit jejich předsudky, jelikož většinou starší generace má zejména tetování spojeno s kriminalitou. Doufám, že díky této práci jsou tyto předsudky osvětleny a zároveň je i přiblížena důležitost, historické ukotvení a sociální význam těchto zdobících aktů.

Slovník odborných pojmů

bodypainting	dočasné malování na těle
branding	technika odvozená ze značkování dobytka, vypalování ornamentů do kůže (provádí se žhavým železem - až 800 °C)
deformace	přetvoření, znetvoření, deformita
detetuače	odstranění tetování
filling	vkládání kamínků (nerostů i jako je zlato atd.) do zubů
iniciace	zasvěcení, uvedení do tajemství; u primitivních národů obřad, jímž byli chlapci přijímáni mezi dospělé muže
skarifikace	nařezávání pokožky, jizvení
piercing	propichování kůže různých částí těla a její zdobení
stigma/stigmatizace	značka; znamení hanby
tabu	zákaz z magických či náboženských důvodů; nedotknutelné
tetování	pigmentace kůže nebo sliznice vznikající záměrným nebo neúmyslným poraněním; barevné obrazce vpíchané do pokožky

Použitá literatura

FAGAN, B.; *Sedmdesát velkých vynálezů starověku*. Praha: Slovart, 2005.

ISBN 80-7209-704-0

FIKSA, R.; *Tetování*. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press, 2005.(A) ISBN 80-903618-1-1

Piercing. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press, 2005. (B) ISBN 80-903618-0-3

Encyklopedie Bodyartu. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press, 2009.

ISBN 978-80-903957-4-9

FRIČ, A.V.; *Indiáni Jižní Ameriky*. Praha: Orbis, 1977.

GADALLA, U.; IBRAHIM, M.: *Smyslné tetování henou*. Praha: OTTOVO nakladatelství, 2002. ISBN 80-7181-652-3

JIROUŠKOVÁ, J.; *Severní Afrika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007.

ISBN 978-80-7106-914-0

LINHART, J. a kolektiv; *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov: Dialog, 2003.

ISBN 80-85843-61-7

RYCHLÍK, M.; *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-780-6

ZELENÝ, M.; *Indiánská encyklopedie*. Praha: Albatros, 1994. ISBN 80-00-00415-1

Použité internetové zdroje

DANĚK, M.; Lidé a země. Nejmenší z malých. [online]. Dostupné na:

< <http://www.lideazeme.cz/clanek/nejmens%C3%AD-z-malych> > (10.11.2010)

FOFFOVÁ, M.; JARONĚK, R.; Lidé a země. Soumrak Himbů [online]. Dostupné na:

< <http://www.lideazeme.cz/clanek/soumrak-himbu> > (10.11.2010)

KLICPEROVÁ, L.; Lidé a země. Země bez bohů [online]. Dostupné na:

<<http://www.lideazeme.cz/clanek/zeme-bez-bohu>> (10.11.2010)

RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM [online]. Dostupné na:

<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf > (19. 10. 2010)

Inspirující literatura

HUBINGER, V.; HONZÁK, F.; POLIŠENSKÝ, J.; *Národy celého světa*. Praha: Mladá fronta, 1958.

JIROUŠKOVÁ, J.; *Černá Afrika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2003.

ISBN 80-7106-367-3

Myanmar native fashion [online] (12.3.2011)

<<http://www.allmyanmar.com/new%20allmyanmar.com/myanmar%20fashion.htm>>

ROESELLOVÁ, V.; *Didaktika výtvarné výchovy*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity

Karlovy, 2001. ISBN 80-7290-058-7

Obrazová příloha:

obr. 1

obr. 2

obr. 3

obr. 4

obr. 5

obr. 6

obr. 7

obr. 8

obr. 9

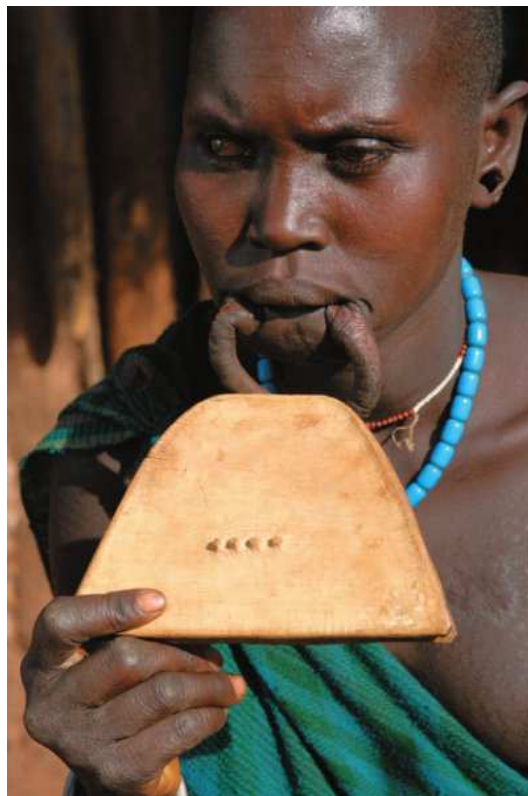
obr. 10

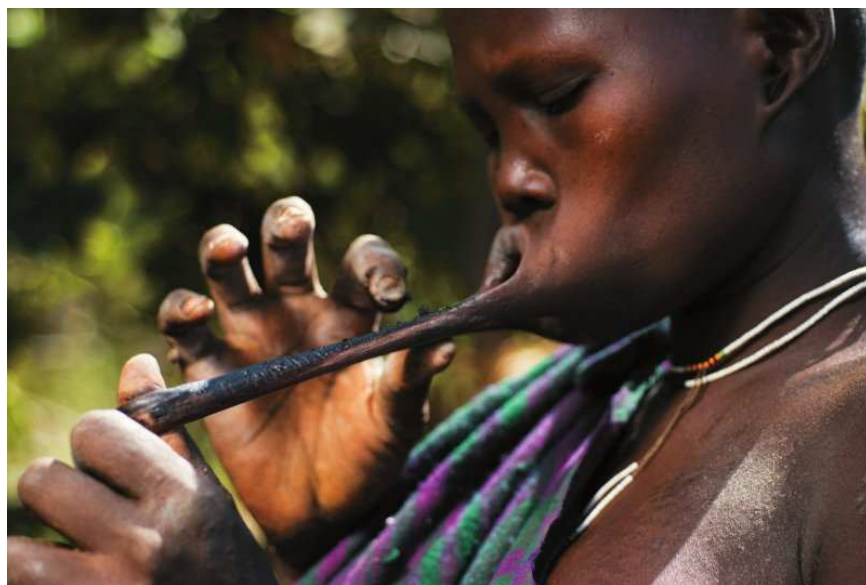
obr.11

obr.15

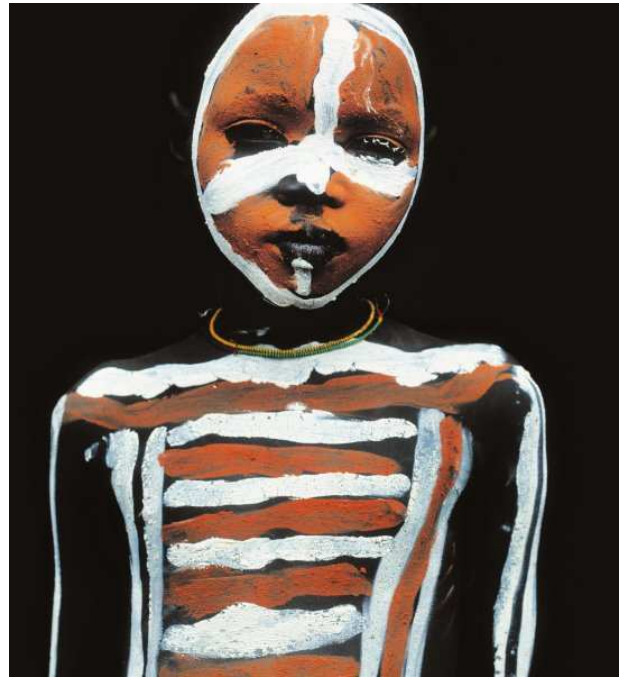
obr. 22

obr.23

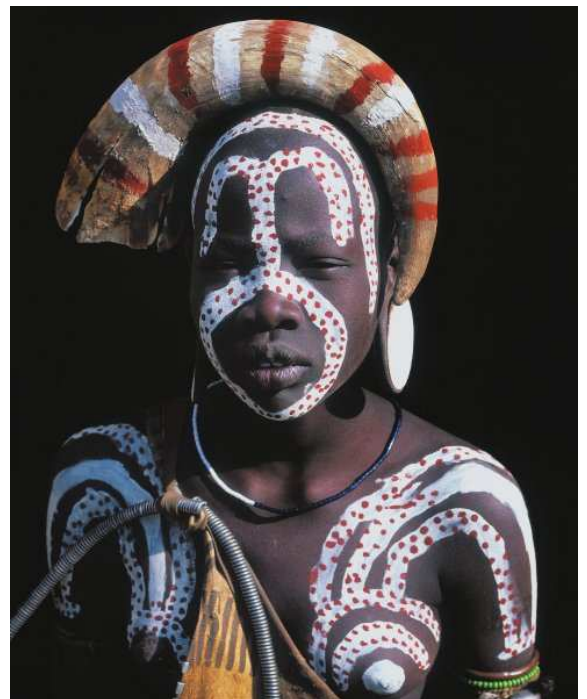
obr. 25

obr. 26

obr. 27

obr. 28

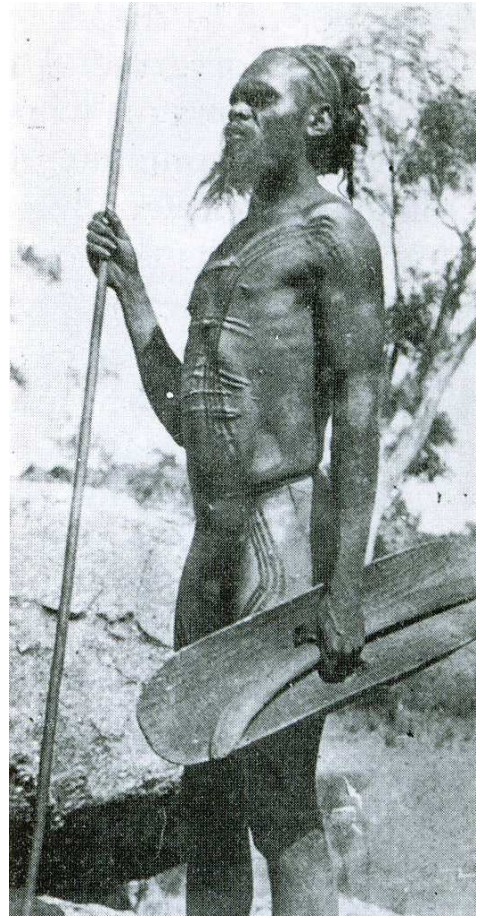
obr. 30

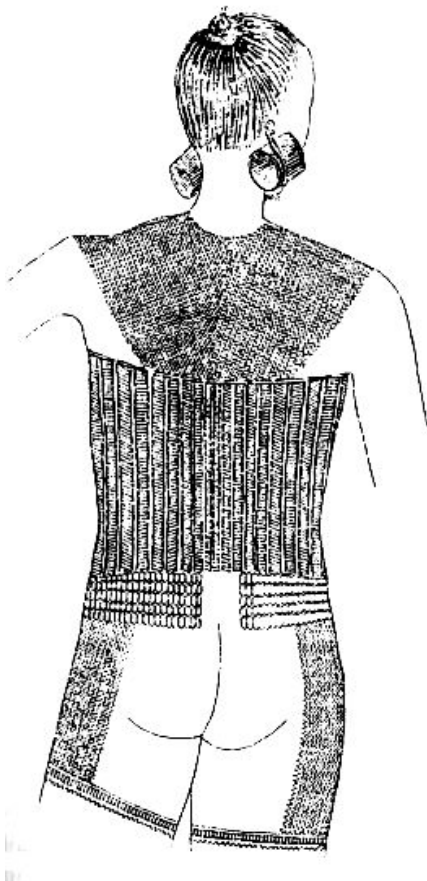
obr. 32

obr. 33

obr. 34

obr. 35 a 36

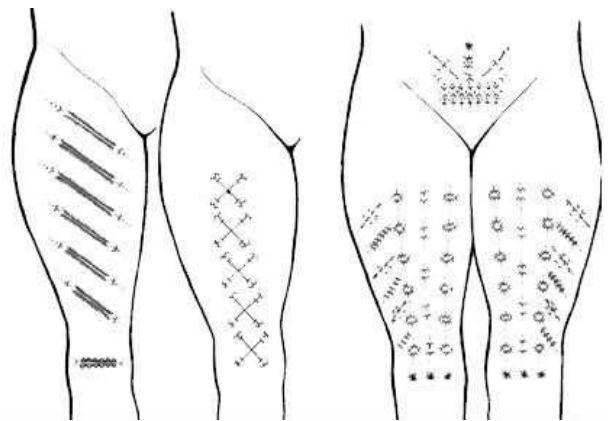
obr. 39

obr. 40

obr. 44

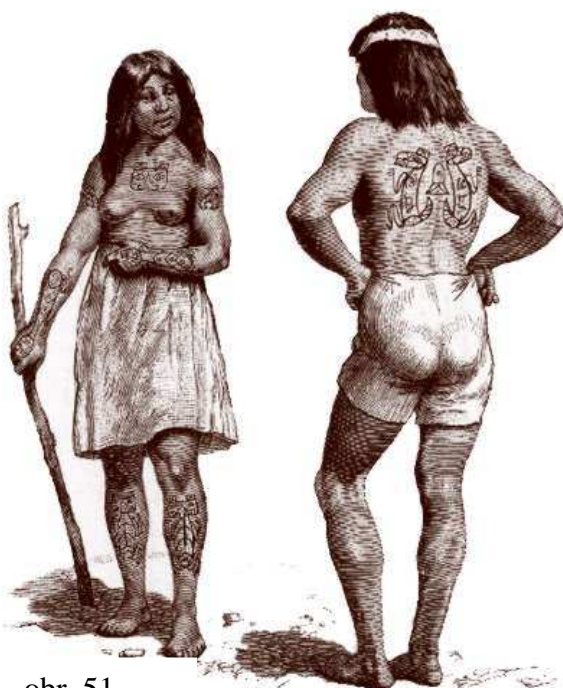
obr. 45

obr. 46

obr. 49

obr. 51

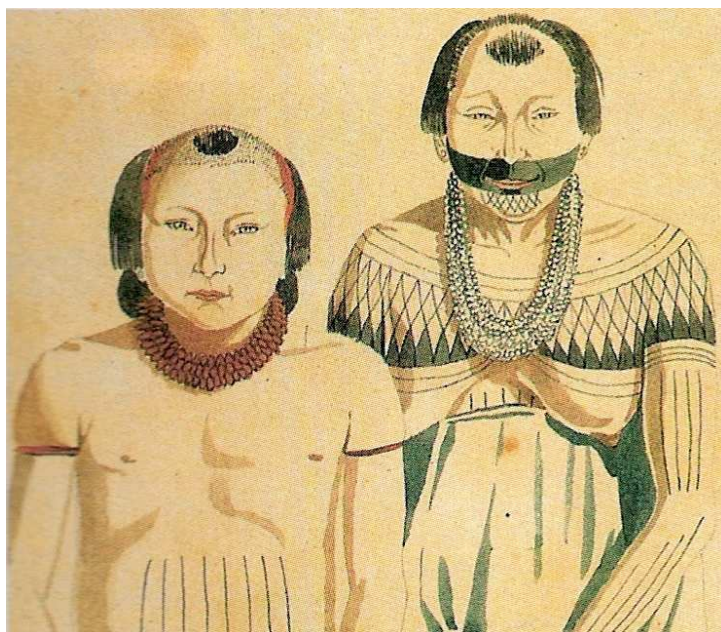
obr. 52

obr. 54

obr. 55

obr. 56

obr. 62

obr. 63

Zdroje obrazové přílohy

obr. 1 <http://www.zimbio.com/Tribal+Tattoos/articles/yQJg2XePTKm/tribal+tattoo+designs>

obr. 2 <http://www.tattoodesigns.net/articles/tattoo-meanings/biomech-tattoo-designs/>

obr. 3 <http://rightnews.cz/musa-basquiat-ceskeho-tattooe>

obr. 4 <http://tattoosbaby.tumblr.com/post/1175462025/corset-3>

obr. 5 <http://www.smart-web.cz/have-piercing/index.php?nid=9383&lid=CZ&oid=1950888>

obr. 6 <http://tattoo-a-pierc.blog.cz/1008/na-krku>

obr. 7 <http://www.dentalharway.eu/eng/fotok/fogekszer2.jpg>

obr. 8 <http://backis.wordpress.com/2010/05/02/scarification-ackliga-bilder/>

obr. 9 <http://www.generace20.cz/zpravodajstvi/nedejte-moznost-rane-aby-se-zahojila>

obr. 10 <http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/jak-probiha-konkurz-nakomando--nehledame-surpemany--rika-velitel-kurzu-52364/>

obr. 11 http://andystattoos.hpage.us/all_about_tattoos_74154270.html

obr. 12 http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://2.bp.blogspot.com/_rNLB0-Q8z7c/Sc59KE-pBpI/AAAAAAAAAFc/AHONcn30jms/s1600/tattoo-henna.JPG&imgrefurl=http://synthiaterhune.blogspot.com/2011/01/how-to-do-henna-tattoos.html&usg=__L6GWD77CEnrVMFUWhvfU3nvdvS8=&h=463&w=680&sz=80&hl=cs&start=229&zoom=1&tbnid=7iv9fxcCivYPqM:&tbnh=146&tbnw=222&ei=BEdQTfrkFJHwsgatqOyQDQ&prev=/images%3Fq%3Dhenna%26hl%3Dcs%26biw%3D1024%26bih%3D603%26gbv%3D2%26tbs%3Disch:10%2C7410&itbs=1&iact=hc&vpx=295&vpy=335&dur=829&hovh=159&hovw=234&tx=125&ty=81&oei=uUZQTebPAsWztAb2_aSpDw&esq=16&page=16&ndsp=15&ved=1t:429,r:11,s:229&biw=1024&bih=603

obr. 13 <http://www.sari.cz/page.php?id=13>

obr. str. 15 Tuarežka s pomalovaným obličejem

http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://photocompetition.hispeed.ch/original/86871/femme_touareg/touareg_niger_tenere.jpg&imgrefurl=http://www.touaregoe.estrancy.cz/clanky/spolecnost/krasa-a-modni-doplňky-v-poušti.html&usg=__2uuOXGVYiUfsyJD8W2mu6s_wX2Q=&h=768&w=1024&sz=511&hl=cs&start=159&zoom=1&tbnid=fwvAlmvUpmZzLM:&tbnh=142&tbnw=191&ei=r0lQTbyvLIvusgb1tbCQDQ&prev=/images%3Fq%3Dtradi%25C4%258Dn%25C3%25AD%2Bvzory%2Bhennou%26hl%3Dcs%26biw%3D1024%26bih%3D603%26gbv%3D2%26tbs%3Disch:10%2C4603&itbs=1&iact=hc&vpx=134&vpy=302&dur=7359&hovh=194&hovw=259&tx=14

8&ty=129&oei=4khQTaTeGMOxtAa-

66W1Dw&esq=23&page=11&ndsp=15&ved=1t:429,r:0,s:159&biw=1024&bih=603

obr. 14 <http://www.lideazeme.cz/clanek/amazigh-neboli-svobodni>

obr. 15 <http://faraon.wz.cz/pamatky/pamatky2.htm>

obr.16 Rychlík, 2005

obr.17 Fagan, 2005

obr.18

[http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://www.dokweb.net/admin/user_img/lucina_movie/prev/3178_10654530414a77fa63836a2.jpg&imgrefurl=http://www.dokweb.net/cs/ceske-dokumenty/dokoncene-filmy/-bambuti-](http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://www.dokweb.net/admin/user_img/lucina_movie/prev/3178_10654530414a77fa63836a2.jpg&imgrefurl=http://www.dokweb.net/cs/ceske-dokumenty/dokoncene-filmy/-bambuti-3178/%3Foff%3D105&usg=__y3_N6ITM9QKjnzRhJ5HA842E4Rk=&h=350&w=543&sz=42&hl=cs&start=26&zoom=1&tbnid=RgmGE6JoGIp7-M:&tbnh=135&tbnw=180&ei=L1tQTZWvKYLzsgbsuO2QDQ&prev=/images%3Fq%3Dpygmejov%25C3%25A9%2Bbambuti%26hl%3Dcs%26biw%3D1024%26bih%3D603%26gbv%3D2%26tbs%3Disch:10%2C699&itbs=1&iact=hc&vpx=545&vpy=348&dur=958&hovh=180&hovw=280&tx=164&ty=138&oei=5lpQTYO_NdD1sgazgYWiDw&esq=9&page=3&ndsp=15&ved=1t:429,r:3,s:26&biw=1024&bih=603)

[3178/%3Foff%3D105&usg=__y3_N6ITM9QKjnzRhJ5HA842E4Rk=&h=350&w=543&sz=42&hl=cs&start=26&zoom=1&tbnid=RgmGE6JoGIp7-](http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://www.dokweb.net/admin/user_img/lucina_movie/prev/3178_10654530414a77fa63836a2.jpg&imgrefurl=http://www.dokweb.net/cs/ceske-dokumenty/dokoncene-filmy/-bambuti-3178/%3Foff%3D105&usg=__y3_N6ITM9QKjnzRhJ5HA842E4Rk=&h=350&w=543&sz=42&hl=cs&start=26&zoom=1&tbnid=RgmGE6JoGIp7-M:&tbnh=135&tbnw=180&ei=L1tQTZWvKYLzsgbsuO2QDQ&prev=/images%3Fq%3Dpygmejov%25C3%25A9%2Bbambuti%26hl%3Dcs%26biw%3D1024%26bih%3D603%26gbv%3D2%26tbs%3Disch:10%2C699&itbs=1&iact=hc&vpx=545&vpy=348&dur=958&hovh=180&hovw=280&tx=164&ty=138&oei=5lpQTYO_NdD1sgazgYWiDw&esq=9&page=3&ndsp=15&ved=1t:429,r:3,s:26&biw=1024&bih=603)

[M:&tbnh=135&tbnw=180&ei=L1tQTZWvKYLzsgbsuO2QDQ&prev=/images%3Fq%3Dpygmejov%25C3%25A9%2Bbambuti%26hl%3Dcs%26biw%3D1024%26bih%3D603%26gbv%3D2%26tbs%3Disch:10%2C699&itbs=1&iact=hc&vpx=545&vpy=348&dur=958&hovh=180&hovw=280&tx=164&ty=138&oei=5lpQTYO_NdD1sgazgYWiDw&esq=9&page=3&ndsp=15&ved=1t:429,r:3,s:26&biw=1024&bih=603](http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://www.dokweb.net/admin/user_img/lucina_movie/prev/3178_10654530414a77fa63836a2.jpg&imgrefurl=http://www.dokweb.net/cs/ceske-dokumenty/dokoncene-filmy/-bambuti-3178/%3Foff%3D105&usg=__y3_N6ITM9QKjnzRhJ5HA842E4Rk=&h=350&w=543&sz=42&hl=cs&start=26&zoom=1&tbnid=RgmGE6JoGIp7-M:&tbnh=135&tbnw=180&ei=L1tQTZWvKYLzsgbsuO2QDQ&prev=/images%3Fq%3Dpygmejov%25C3%25A9%2Bbambuti%26hl%3Dcs%26biw%3D1024%26bih%3D603%26gbv%3D2%26tbs%3Disch:10%2C699&itbs=1&iact=hc&vpx=545&vpy=348&dur=958&hovh=180&hovw=280&tx=164&ty=138&oei=5lpQTYO_NdD1sgazgYWiDw&esq=9&page=3&ndsp=15&ved=1t:429,r:3,s:26&biw=1024&bih=603)

obr. 19- detail <http://www.osel.cz/index.php?clanek=1658>

obr. 20 <http://my.opera.com/noskov/albums/showpic.dml?album=893231&picture=12369768>

obr. 21 <http://www.lideazeme.cz/clanek/telo-jako-platno/>

obr. 22 <http://www.lideazeme.cz/clanek/zeme-bez-bohu>

obr. 23 <http://www.lideazeme.cz/clanek/zeme-bez-bohu>

obr. 24 <http://www.lideazeme.cz/clanek/telo-jako-platno/>

obr. 25 <http://www.lideazeme.cz/clanek/telo-jako-platno/>

obr. 26 <http://www.lideazeme.cz/clanek/telo-jako-platno/>

obr. 27 <http://www.lideazeme.cz/clanek/telo-jako-platno/>

obr. 28 <http://www.lideazeme.cz/clanek/telo-jako-platno/>

obr. str. 18 Skarifikací zdobené ňadra a břicho

<http://www.lideazeme.cz/clanek/zeme-bez-bohu>

obr. str. 19 Ukázka velmi výrazné africké skarifikace Rychlík

obr. str. 19 Fulbská žena <http://www.eantik.cz/cz/detail.aspx?did=52409>

obr. 29 detail <http://www.larskrutak.com/articles/Benin/index.html>

obr. str. 20 Potetovaný Dajak

http://www.rozhlas.cz/leonardo/svet/_zprava/425903?hodnoceni=4

obr. str. 20 Prověšené ušní boltce Rychlík, 2005

obr. str. 20 Tetovací nástroje <http://www.gallerytattoo.info/tag/Tattoo+Tools>

obr. str. 21 Ukázka dřevěných dajackých vzorníků

<http://www.gallerytattoo.info/tag/Tattoo+Tools>

obr. 30

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:COLLECTIE_TROPENMUSEUM_Dajak_vrouwen_met_veel_oorringen_Borneo_TMnr_10005546.jpg

obr. str. 21 Klasický tetovací vzor – dajacká růžice Rychlík, 2005

obr. str. 21 Tradiční vzor ukit Fiksa, 2009

obr. str. 22 Tetování na ostrově Luzon Rychlík, 2005

obr. str. 22 Padaungská žena

http://zena-in.cz/clanek/krasa-ktera-boli/kategorie/pod_pora@zena-in.cz

obr. str. 22 Tradiční „make-up“ thanakha

<http://www.livingstone.cz/livingstone-pro-vas/fotogalerie/asie/barma/24/>

obr. str. 23 Obličejová tatuáž

<http://www.allmyanmar.com/new%20allmyanmar.com/myanmar%20fashion.htm>

obr. str. 23 Indické vzory <http://www.vaisnava.cz/clanek.php3?no=135>

ruka <http://www.keepdesigning.com/illustrator/indian-henna-design-vectors/>

obr. 31 <http://kellnerova.blog.respekt.ihned.cz/c1-45966980-nohy-jinak>

obr. 32 <http://kellnerova.blog.respekt.ihned.cz/c1-45966980-nohy-jinak>

obr. str. 24 Japonské horimono

http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://farm3.static.flickr.com/2663/4038370224_a1ca534302.jpg&imgrefurl=http://www.flickr.com/photos/tattooculture/4038368676/&usg=__b4Gp9554ln7Km5dybhow8DqQMS4=&h=500&w=303&sz=183&hl=cs&start=56&zoom=1&tbnid=1kmjkBT_UxAzNM:&tbnh=152&tbnw=88&ei=vJBQTcrNI4_3sgayxZDIBg&prev=/images%3Fq%3Dhorimono%26um%3D1%26hl%3Dcs%26gbv%3D2%26biw%3D1024%26bih%3D603%26tbs%3Disch:10%2C1219&um=1&itbs=1&iact=hc&vpx=551&vpy=207&dur=43&hovh=289&hovw=175&tx=106&ty=261&oei=HZBQTeqHLILysgaQ6PjhBg&esq=26&page=4&ndsp=19&ved=1t:429,r:4,s:56&biw=1024&bih=603

obr. str. 24 Ainská žena <http://www.larskrutak.com/articles/Ainu/index.html>

obr. 33 http://www.theancientweb.com/explore/content.aspx?content_id=6

obr. str. 26 Portrét Australana

<http://bodyart.australianmuseum.net.au/scarring/indigenous.htm>

obr. 34 http://www.janesoceania.com/australia_aboriginal_traditional_society/index1.htm

obr. str. 26 Malování http://www.zsrokytnice.cz/3z_mrav.php

obr. str. 26 Zdobí se malbami i v běžném dni

<http://www.australiangeographic.com.au/journal/nsw-bill-recognises-aboriginal-people-in-constitution.htm>

obr. 35 <http://northpacifictattoos.blogspot.com/2010/07/marshall.html>

obr. 36 <http://northpacifictattoos.blogspot.com/2010/07/marshall.html>

obr. 37 <http://northpacifictattoos.blogspot.com/2010/07/marshall.html>

obr. 38

http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://www.freetattoodesigns.org/images/maori-tattoos.jpg&imgrefurl=http://diligentintattoos.blogspot.com/2009/02/traditional-maori-tattoo.html&usg=__xC9nNtcFfxpjZpB-

[XpbzmCaXdZE=&h=252&w=200&sz=15&hl=cs&start=35&zoom=1&tbnid=H4_mDDmstqt3hM:&tbnh=152&tbnw=121&ei=GktRTaK9D4v0sgbQtoiZBw&prev=/images%3Fq%3Dmaory%2Btattoo%26um%3D1%26hl%3Dcs%26sa%3DX%26gbv%3D2%26biw%3D1024%26bih%3D603%26tbs%3Disch:10%2C1123&um=1&itbs=1&iact=hc&vpx=691&vpy=256&dur=1775&hovh=201&hovw=160&tx=82&ty=132&oei=8UpRTfHBG8m0tAbb19jqBg&esq=3&page=3&ndsp=17&ved=1t:429,r:15,s:35&biw=1024&bih=603](http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://www.freetattoodesigns.org/images/maori-tattoos.jpg&imgrefurl=http://diligentintattoos.blogspot.com/2009/02/traditional-maori-tattoo.html&usg=__xC9nNtcFfxpjZpB-XpbzmCaXdZE=&h=252&w=200&sz=15&hl=cs&start=35&zoom=1&tbnid=H4_mDDmstqt3hM:&tbnh=152&tbnw=121&ei=GktRTaK9D4v0sgbQtoiZBw&prev=/images%3Fq%3Dmaory%2Btattoo%26um%3D1%26hl%3Dcs%26sa%3DX%26gbv%3D2%26biw%3D1024%26bih%3D603%26tbs%3Disch:10%2C1123&um=1&itbs=1&iact=hc&vpx=691&vpy=256&dur=1775&hovh=201&hovw=160&tx=82&ty=132&oei=8UpRTfHBG8m0tAbb19jqBg&esq=3&page=3&ndsp=17&ved=1t:429,r:15,s:35&biw=1024&bih=603)

obr. str. 28 Potetované rty

http://1.bp.blogspot.com/_k1VmE1dzyY8/S_waH72_3-I/AAAAAAAAAC-M/tmSJRPx-u5E/s1600/Hinepare-1890.jpg

obr. str. 28 Obraz Maorky Any Rupene <http://www.reprodart.com/a/lindauer-gottfried/ana-rupene-and-child.html>

obr. str. 29 Portréty Maorů

<http://christchurchartgallery.org.nz/shop/prints/gallery-prints/king-tawhiao-potatau-te-whereowhero-lindauer/>

obr. 39

http://3.bp.blogspot.com/_FOcWGIJRTf4/SlrhnnYoKNI/AAAAAAAAAgs/3UKM4P3nUY8/s1600-h/tohunga_tapu.png

obr. 40 <http://www.spirasolaris.ca/record1.html>

obr. str. 30 Detail markézského tetování

http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://cdn.yusrablog.com/wp-content/uploads/2010/12/Hawaiian-Tattoos-History.jpg&imgrefurl=http://www.yusrablog.com/tattoos/overview-about-hawaiian-tattoos-history/&usg=__dT_kxgx2kEwtyjazlSi8FnCsHaA=&h=425&w=328&sz=58&hl=cs&start=201&zoom=1&tbnid=UiRyHgDB7aXMXM:&tbnh=141&tbnw=109&ei=sYpVTfH1BYv2sgbMq5zPDA&prev=/images%3Fq%3Dhawaii%2Btattoo%26hl%3Dcs%26gbv%3D2%26biw%3D1024%26bih%3D603%26tbs%3Disch:10%2C5879&itbs=1&iact=hc&vpx=786&vpy=240&dur=1265&hovh=256&hovw=197&tx=126&ty=222&oei=HilVTdOyO4mztAajxNWkDQ&page=13&ndsp=15&ved=1t:429,r:14,s:201&biw=1024&bih=603

obr. 41 <http://www.tahiti1.com/en/indentidentity/tattoo.htm>

obr. 42 <http://www.tahiti1.com/en/indentidentity/tattoo.htm>

obr. 43 <http://artisticimpressionstattoo.com/wordpress/services/tattoos/tattoos-2>

obr. 44 <http://hankefamily.net/tattoo.htm>

obr. str. 31 Ženská tatuáž nohou

(Samoa) <http://jefferson-stamp.blogspot.com/2009/08/samoa-tattoo-art-1981.html>

obr. 45 http://www.vanishingtattoo.com/tattoo_museum/samoan_tattoo_images.html

obr. str. 31 Tetovací hrabičky ze Samoy <http://jefferson-stamp.blogspot.com/2009/08/samoa-tattoo-art-1981.html>

obr. 46 Rychlík, 2005

obr. str. 33 Čelenka z peří patří neodmyslitelně k

indiánům <http://www.logoi.com/pastimages/indians.html>

obr. 47 Rychlík, 2005

obr. 48

http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://www.wvu.edu/depts/skywise/indian/haida_art.jpg&imgrefurl=http://www.after-job.ro/haida-indians%26page%3D5&usg=__Xv1LHeygPz2k4Mu9aToZUW3ta0=&h=565&w=340&sz=89&hl=cs&start=16&zoom=1&tbnid=v4x14muRIFKArM:&tbnh=150&tbnw=90&ei=jG1VTeKkKMvtsgaatonkDA&prev=/images%3Fq%3Dindians%2Bhaida%26hl%3Dcs%26gbv%3D2%26biw%3D1024%26bih%3D603%26tbs%3Disch:10%2C456&itbs=1&iact=rc&dur=477&oei=U21VTfWZNIqxtAa66qC2DQ&page=2&ndsp=17&ved=1t:429,r:4,s:16&tx=54&ty=90&biw=1024&bih=603

obr. 49 <http://www.rychlik.wz.cz/haida.htm>

obr. 50 <http://www.ta1.ru/eng/misc/history/haida/>

obr. 51 <http://www.ta1.ru/eng/misc/history/haida/>

obr. str. 34 Moderní tetování inspirované uměním kmene Haida

http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://wikistange.wikispaces.com/file/view/Haida_Dog_Salmon.jpg/30544893/Haida_Dog_Salmon.jpg&imgrefurl=http://www.after-job.ro/haida-indians%26page%3D2&usg=__jN0OE9LXbOI5WGU71ykwWqxYzI=&h=300&w=567&sz=40&hl=cs&start=64&zoom=1&tbnid=t9upYsFiirRUBM:&tbnh=88&tbnw=167&ei=C25VTYWEDMj3sgbZ3oTTDA&prev=/images%3Fq%3Dindians%2Bhaida%26hl%3Dcs%26gbv%3D2%26biw%3D1024%26bih%3D603%26tbs%3Disch:10%2C1710&itbs=1&iact=hc&vpx=97&vpy=349&dur=7510&hovh=163&hovw=309&tx=192&ty=106&oei=U21VTfWZNIqxtAa66qC2DQ&page=5&ndsp=16&ved=1t:429,r:0,s:64&biw=1024&bih=603

obr. 52 <http://hawaiirama.com/2006/10/hawaiian-tattoos-exhibit-amazi>

obr. str. 35 Soudobé tetování ispirované tradičními havajskými vzory

<http://www.honolulumagazine.com/Honolulu-Magazine/April-2007/Hawai-8216i-by-Design/>

obr. 53 <http://zena.centrum.cz/moda-a-krasa/pece-o-telo/2010/6/8/galerie/mrzaceni-ve-jmenu-krasy/item/370055-protazene-hole-lebky-byly-ve-starovekem-egypte/>

obr. str. 36 Deformovaná lebka

<http://zena-in.cz/clanek/krasa-ktera-boli/kategorie/spolecnost>

obr. str. 35 Pomalovaná Kad'uvejská žena. <http://www.rychlik.wz.cz/boggiani.htm>

obr. 54 <http://www.rychlik.wz.cz/boggiani.htm>

obr. 55 Frič, 1977

obr. str. 37 Ukázka pomalovaných zad Frič, 1977

obr. str. 37 Kad'uvejský vzor Rychlík, 2005

obr. str. 37 Timbirá <http://www.palmas.org/tocantinsindians.htm>

obr. 56 http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Indios_munduruku.jpg

obr. str. 37 Geometrické vzory zdobily těla mužů ale i žen

<http://magazinuni.cz/ruzne/skryte-zkusenosti/robert-murphy/>

obr. 57 výřez <http://www.larskrutak.com/articles/Chaco/>

obr. str. 38 Kofán <http://www.mocoa.8k.com/Fundacion/>

obr. 58 <http://www.publicanthropology.org/TimesPast/TimesPast.htm>

obr. 59 výřez <http://www.fotopedia.com/items/flickr-3238892325>

obr. str. 39 Botokudové

<http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://www.swaen.com/os/Lgimg/27319.jpg&imgrefurl=http://www.ceskapozice.cz/blog/martin-rychlik/vite-co-vsechno-muzete-provadet-se-svym->

telem&usg=__vHLCDSQGvYt-
dwA7EnE1sUpK8qo=&h=436&w=575&sz=68&hl=cs&start=15&zoom=1&tbnid=aXq7RK
MEh1r3YM:&tbnh=129&tbnw=180&ei=WGlQTfm8EseOswb00t2RDQ&prev=/images%3F
q%3Dskarifikace%2Bv%2Bafrice%26hl%3Dcs%26biw%3D1024%26bih%3D603%26gbv%
3D2%26tbs%3Disch:10%2C798&itbs=1&iact=rc&dur=475&oei=y2hQTaK_OtKEswbezbCe
Dw&esq=2&page=2&ndsp=16&ved=1t:429,r:15,s:15&tx=77&ty=68&biw=1024&bih=603 –

obr. str. 40 Rozmístění terapeutických bodů

<http://www.tattoosymbol.com/timeline/timeline-2.html>

obr. 60 <http://www.newscientist.com/article/dn17469-worlds-oldest-tattoos-were-made-of-soot.html>

obr. 61 <http://www.newscientist.com/articleimages/dn17469/3-worlds-oldest-tattoos-were-made-of-soot.html>

obr. 62 <http://www.croatianhistory.net/gif/tattoo2.jpg>

obr. 63 <http://www.croatianhistory.net/gif/tattoo1.jpg>

obr. 64 Rychlík, 2005

Projekty:

Obličej linkou, tečkou, ornamentem

1. Rychlík
2. http://www.theancientweb.com/explore/content.aspx?content_id=18
3. <http://maidin.blog.cz/0705/indiani-a-smrt>
4. <http://www.flickr.com/photos/39195317@N00/264674250/>
5. <http://www.usefilm.com/image/1409429.html>
6. <http://www.allmyanmar.com/new%20allmyanmar.com/myanmar%20fashion.htm>

Hrudník, břicho, záda

1. <http://www.lideazeme.cz/clanek/telo-jako-platno/>
2. <http://www.motivy-tetovani-vzory.cz/index.php/tetovani-galerie/zada>
3. <http://pib.socioambiental.org/en/povo/timbira/1818>
4. <http://intelligentni.com/wfa/aborigine%20in%20the%20australian.html>
5. <http://www.motivy-tetovani-vzory.cz/index.php/tetovani-galerie/zada>
6. <http://bodyart.australianmuseum.net.au/scarring/indigenous.htm>

Paže a ruce

1. <http://www.divadlovoceletne.cz/predstaveni/savitri/>
2. <http://www.anaphoria.com/shadow.html>
3. <http://picasaweb.google.com/lh/photo/FquAdP1-ALRxRuFXRrDV3w>
4. http://dadaslajs.rajce.idnes.cz/sportovni_tabor_Krckovice_2009_-_7.den_-_stinove_divadlo/#DSC_1343.JPG

Nohy

1. <http://www.tahiti1.com/en/indentify/tattoo.htm>
2. <http://tetovani-tattoo.webnode.cz/album/fotogalerie/tetovani-na-nart-ix-jpg1/>
3. <http://www.zimbio.com/Tribal+Tattoos/articles/wakT1GpeWbE/tribal+leg+tattoo>
4. <http://www.logoi.com/pastimages/polynesian-tattoos.html>
5. http://www.vanishingtattoo.com/tattoo_museum/samoan_tattoo_images.html

Váleček

1. <http://drakkaria.cz/plastiky/asie/>
2. vlastní tvorba
3. vlastní tvorba
4. výřez <http://www.cez-okno.net/clanok/pribeh-historie/valeckove-peceti-mezopotamie?page=8>
5. výřez <http://www.cez-okno.net/clanok/pribeh-historie/valeckove-peceti-mezopotamie?page=8>
6. <http://nushostattoo.atropaworkshop.com/polinesia/index.html>

Lístek nebo myš podívej se blíž

1. http://1.bp.blogspot.com/_95KGeENY_kU/Rm6tISdfyaI/AAAAAAAAACs/MM2nvNVMGfA/s1600-h/bodypaint-camouflage_03.jpg
2. <http://www.liveportal.cz/zajimavosti/maskovani>
3. http://www.lidovky.cz/chameleoni-chteli-byt-videt-dfh-/ln_veda.asp?c=A080131_094823_ln_veda_nev
4. <http://funpresident.com/2009/07/liu-bolin-chinese-artist-who-has-decided-to-transform-itself-into-invisible/>
5. <http://www.gymnaziumdc.cz/predmety/estetickavychova/>
6. <http://www.liveportal.cz/zajimavosti/maskovani>
výřez <http://www.airsofthorice.cz/products/maskovaci-oblek-hejkal-ghillie-suit/>
<http://funpresident.com/2009/07/liu-bolin-chinese-artist-who-has-decided-to-transform-itself-into-invisible/>

Skrývá se ve mně zvíře?

1. vlastní tvorba
2. vlastní tvorba
3. <http://www.dcnr.state.al.us/watchable-wildlife/what/Reptiles/Snakes/ratsnake.cfm>
4. <http://www.andresblok.estranky.cz/clanky/gepardi.html>
5. <http://ekolist.cz/cz/kultura/clanky/ptaci-ptaci-ptaci>
6. vlastní tvorba
7. <http://zajimavost.webnode.cz/news/zachranila-mi-mrtva-kocka-zivot/>

Pomoc až za hrob

1. <http://www.worldgallery.co.uk/art-print/Thinking-of-Him,-1963-161900.html>
2. <http://mozektevidi.net/up/garfield-comix/2/garfield-comix-60716.gif>
3. <http://www.urbanmonarch.com/five-artists-you-should-know-part-1-roy-lichtenstein/>
4. <http://deti.vira.cz/text/Svati/Martin>
5. <http://academics.smcvt.edu/gblasdel/slides%20ar333/webpages/r.%20lichtenstein,%20%20wham.htm>
6. <http://smilieblogisek.blog.cz/0709/komix>
7. <http://www.craftworksatcoolsspring.org/browse-craftworks-classes?eventId=215615&EventViewMode=EventDetails>

8. <http://www.artinfo.com/news/photos/802/9445/>

Stigmatizace

<http://www.krimi-servis.cz/?p=209>

Šperky – ozdoby

1. http://www.wallpaper.cz/priroda/ostatni/hrobove_17____kameny/c1024xc768
2. <http://www.karneval.inshop.cz/inshop/catalogue/products/pictures/6-220664.jpg>
3. <http://www.slovane.cz/view.php?cislocianku=2008110001>
4. <http://www.i-creative.cz/2007/08/>
5. <http://www.farmarka.cz/lyko-prirodni-bile-50g>
6. <http://jezek-web.com/cenik.php>
7. <http://www.i-creative.cz/2007/08/>
8. http://www.rozhlas.cz/praha/tyd_vysilani_ctvrtek/_zprava/zelene-peri-16-prosince--821732
9. <http://www.bioplanet.cz/blog/prirodni-sperky-ktete-maji-dusi/>
10. <http://www.publicdomainpictures.net/view-image.php?image=3464&picture=sea-shells&jazyk=CS>

Písmena

1. <http://www.landesbibliothek.at/aktuelles/projekte.html>
2. vlastní tvorba
3. rychlík
4. <http://www.iheartvector.com/2008/02/11/royal-initialen-font/>
5. vlastní tvorba
6. <http://www.stiftadmunt.at/deutsch/museum/bibliothek/buecher.php>
7. <http://www.tattoospot.com/data/media/31/Tribal10.jpg>

Mapa 1. část

1. <http://www.stiefel-eurocart.cz/info.php?product=krajiny-stredozemniho-more-geograficka-mapa&i=197>
2. <http://www.mojesvycarsko.com/pozvanky/panoramaticke-vlakky/376-GoldenPass-Line.aspx>
3. <http://www.nacesty.cz/atlas/australie-a-oceanie/>
4. http://www.luko2.com/images/mapy/amerika_mapa.gif
5. <http://www.penzionmikes.cz/album/turisticka-mapa/turisticka-mapa-udoli-doubravy-jpg1/>
6. <http://www.ralf-schoofs.de/blog/tag/wetterkarte/>
7. http://www.mapysveta.eu/slepa_mapa_sveta_2.html
8. http://www.globinfo.cz/Pohledy_na_Zemi.html
9. <http://www.hostinuvojkovic.cz/hostin-06.htm>

Mapa 2. část

1. <http://www.prm.ox.ac.uk/tattoo.html>
2. http://www.flickr.com/photos/emilio_navarino/361461293/
3. <http://www.core77.com/gallery/tattoo-convention-2008/46.asp?tag=TATTOO>
4. http://www.tyden.cz/rubriky/cestovani/salem-z-pakistanu/pakistansky-body-art_63130.html
5. <http://zoonzum.blogspot.com/2010/05/moko-tatuagem-maori-por-gottfried.html>
6. <http://www.kralovstvimap.cz/produkty/nastenne-mapy/doplňky-k-mapam/05863-vlajčky>
7. http://www.encyclopedia.com.pt/en/articles.php?article_id=67
8. <http://www.squidoo.com/samoan-tribal-tattoos>
9. výřez <http://www.texasbeyondhistory.net/coast/peoples/images/Karankawa-weir.html>